

Hayalet Gemi

15.000 TL. Sayı: 9 Haziran 1993

CONSULAT GÉNÉRAL DE FRANCE
ISTANBUL

VISA DE COURT SÉJOUR A L'ÉTRANGER ET RETO

No 9121181

Valable pour un séjour de 90 jours consécutifs
à compter du passage à la frontière
qui devra avoir lieu avant le 16 septembre

27 JUL 1993
Istanbul

Pour le Consul Général

1381
CANCE

*Başka bir dünya olduğuna yemin
edebileceğiniz o açık denizlerin gecesinden
çıkıp gelen hayalet geminin sisli şehir
caddelerinde, köy mezarlıklarının tarlalarla
kesiştği boşluklarda, çocuk parklarında ve
kurgusu boşalmış luna-parklarda, sandalyeleri
ters çevrilmiş meyhanelerde, okuyucuları
çoktan yokolmuş kütüphanelerin ıssız
koridorlarında gezindiğini mutlaka birileri
fısıldamıştır kulağınıza. Hatta geceleyin
birdenbire havlayan köpeklerin neden
ürktüklerini o zaman hissetmişsinizdir.
Ya da tüm bunlar uyku ile uyanıklık arasında
yaşanan türden bir hayal...*

seyir defteri

Yeni bir yer, başka bir yaşantı, eldeğmemiş bir başlangıç bulmak için ya da eskiyi bırakmak, terketmek için yola çıkmak gerekiyor... Yola düşmek kimi zaman bir kapıyı açıp çıkabilmek kadar kolay, kimi zamansa binlerce engeli aşabilmek kadar zor. Gidildiği zaman kaybedilenler, çoğunlukla kazanılanlardan daha fazla olmasına rağmen, gitmenin kaçınılmazlığı ile basit kaderlerimizi değiştirme isteği arasına sıkışıp kalıyor zavallı hayatlarımız... Gitmek, bu sarkacı durdurmak yerine, bizi karanlık bir kuyuya daha da yakınlaştırmıyor mu?

içindekiler

ezberimdekiler

İŞTE SİZE SİHİRLİ BİR SÖZCÜK:
GİTMEK

ferhat aktan

6

Eğer yaşamın kilidiyse hareket, o kilidin anahtarı da gitmek olsa gerek. Bir kenti terketmenin hüznünü anlatan Behramoğlu, yeni bir şehre gittiğinin farkındadır ve başka bir hüznü yanında getirir, ikisinin arasındaki fark belki çok ince belki de sadece muhtevada saklıdır.

uçan hollandalı

GİDENLERE VE GİTMEK İSTEYENLERE
DAİR!

murat gülsoy

8

Gidildikten sonra tartışılacak bir şey kalmıyor geriye. Giden gitmiştir, terkettiği yere ilişkin köklerinin zayıflığı oranında yeni bir hayat kurmuştur. Madalyonun diğer yüzü ise bir yer terkedilmiştir, oradaki yaşam bırakılmıştır.

kayıp hazine

SODOM'DAN GİDEBİLMEK

murat erkman

12

Acaba geçmişi tamamen bırakıp gitmek, yepyeni bir hayat kurmak olasılığı var mı; yoksa geçmişimiz bizi her gittiğimiz yerde takip mi edecek? Belki de gitmek, Jules Verne'i denizin 20000fersah dibine ya da aya yollayan bir hayal oyunudur sadece.

deniz kızlarının şarkısı

BİR MELEK DAHA GEÇTİ

kaan yazıcıoğlu

14

"Aslında ben tatile gitmeyi sevmem, gidenlerin de sevdiklerini sanmıyorum" dedi. Ona biraz turizmde çalıştığım gençlik yıllarımdan, insanın biyolojik ritimlerinden ve en sonunda başka bir yere giderek kendisinden arınan ve bunu anlatmayı pek iyi becerebilen yazarlardan bahsettim.

şeytanminaresi

GİTMEK Mİ ZOR KALMAK MI

pınar türen

16

Olup olmadığını tam olarak bilemesek de oradaki hayatımızı garantiye alabilmek için akıl almaz yollara başvuracak derecede korkmuşuzdur o dünyadan. Bu dünyadan gitmek Allah'ın emri ama ya sonra?

-yanlış pusula

KENDİNDEN UZAKLAŞIP
GİTMEK...

sedef erkman

18

içgüdüler hakkında yapacak bir şey yok elbette ama bazen bu aile olmak güdüsü, yemek, uyumak türünden masum bir güdü gibi değil de daha ziyade "homo"nun daha "sapiens" olmadığı zamanlardan başlayan ve hâlâ da tedavi edilemediği anlaşılan öldürme güdüsü kabilinden bir şey gibi görünüyor.

sis düşleri

BİR GEZGİNİN NOT DEFTERİNDEN

ergun kocabıyık

20

Montunun altına gözlenmiş bir paraşütün varlığına inanarak atladığına eminim. Buna öyle inanmıştı ki düşerken montunun fermuarını açıp orada bir paraşüt veya en azından ona benzer birşey bulamayınca hiçbir şaşkınlık belirtisi göstermeden serbest düşüşüne devam etti.

"GÖZLERİN YEŞİLÇAMIN SON
YANGINI"

aydın bulut

DONUK GÖZLER İÇİN YAZILAN
OYUNLAR

selçuk akman

YAŞAM VE ÖLÜMÜN ANLAMINI
SORGULAYAN BİR DENEY

terrel miedaner

BİR DE MUAZZEZ VARDI...

ferhat aktan

YILDIRIMLI GÖKLERİN AKIL-KIZI

sadık türksavaş

NEREYE GİDİYORUZ?

orhan selim

BAHA BEY'İN NEW YORK
YOLCULUĞU

güliz kucur

NE KADAR HIZLIYA
NE KADAR SONSUZA

adnan kurt

hayalperdesi

22

*Sonra Türkân Şoray tablosuna bakar. Bir an
kararsızlıktan sonra eline fırçayı alır ve Türkân
Saray'ın gözlerini yapmaya başlar. Tablo bittiğinde
yüzü terlemişür. Türkan Saray'ın gözleri bütün
canlılığıyla belirir.*

kutupyıldızı

24

*Erenköy'ün kaybolan ağaçları Sızardı boşluğuma
Salacak sözleri verirdik rıhtımda dilenci vapurlarına
şarkısız kalmaktan başka ne yapabilirdim ki
parmaklar unda
Sonla biten ortasız bir hilal
dudaklarım bir avuç duman.*

kara göründü!

27

*Lavabodaki karıncayı musluğu, açarak boğmak bazıları
için ne kadar zordur! Bazıları için de evcil
piranhalarım küçük balıklarla beslemek hergün ne
kadar kolaydır! Çizgiyi nereye çekmeliyiz? Kutsal
olan ve gözden çıkarılabilir olan ne?*

aytutulması

33

*Artık perde arkasından dinlenen Safiye Aylanın hiç bir
önemi yok, Küçükçifilik Parkında Çeşm-i Siyahın
karanlığındaki İlamiyet'in de.
Sana yetişmek çok acıklı -melodram taamdayız ya-
seni kaybetmek kadar acı.*

deja vu

34

*- Ey Yüce-Baba,.....Bir gün, yüzü yanıklar
ülkesinden beyin yiyici bir kâhin,.....usulca
sokularak, şöyle fısıldadı kulağıma....
"Seylanlar,.....eskimiş Tanrılardır aslında"*

üstü çizilmiş kişiler

36

*Ve şimdi oraya doğru doludizgin yolaldığımızı
görüyorsunuz. Tedirgin oluyorsunuz.
"Biraz açayım görmek isler misini/ Sayın Şenverdi?"
"6 galiba..."
"6'nm altında yok Sayın Şenverdi!"*

deligömleği

38

*Ardımdaki polis otosu nihayet bana ulaşmıştı.
Duyduklarıma inanamıyordum. En sonunda "insan
Hakları" dedikleri şey benim de başıma gelmişti.*

ad infinitum

41

*Benim anlatmak islediğim görsel duyumların nasıl
oluştuğuna ilişkin ipuçları, zamansal ayrıntıları
ölçmenin teknikleri gibi şeyler; yani aklımdan gelip
geçenler.*

İŞTE SİZE SİHİRLİ BİR SÖZCÜK: GİTMEK

ferhat aktan

Kimi sözcükler büyüsu kendinden menkul bir hüznle birlikte yürürler.

Çekildikçe uzarlar, uzadıkça kısalırlar.

Tıpkı masallardaki gibi; dere tepe düz gittim, dönüp baktım ki bir arpa boyu yol gitmişim. İşte böyle bir çelişkiyi barındırırlar bünyelerinde. Zayıf bünyelidirler.

Her an hastalanıp, yatağa düzebilir, veremden ölebilirler.

İşte size sihirli bir sözcük; gitmek, ister uzatın, ister kısaltın. Nereye çekerseniz oraya gidebilir. Bir köpek kadar sadık, bir akrep kadar kalles olabilir. Gurbetten gitmek, yurda dönmekmiş; varmak için gitmek gerekliymiş ve her gün yatağımızdan kalkıp kapıyı açınca bir yerlere gidermişiz. Öyle söylerler. Söylenenler doğru mudur?

Eğer yaşamın kilidiyse hareket, o kilidin anahtarı da gitmek olsa gerek. Bir kenti terketmenin hüznünü anlatan Behramoğlu, yeni bir şehre gittiğinin farkındadır ve başka bir hüznü yanında getirir. İkisnin arasındaki fark belki çok ince belki de sadece muhtevada saklıdır. Gitmek ve terketmek iki zıt uç mu yoksa aynada birbirlerini çoğaltan görüntüler midir? Sanırım bu, yaşadıkça anlaşılacak bir sır. Her gün çıktığınız evden son çıkışınız olursa ya da her gün gittiğiniz yerden farklı bir yere gidiyorsanız, bu gidiş ve terkedeş diğerlerinden ayrıcalıklıdır... diyebilir miyiz?

İşte size sihirli bir sözcük ve bir sürü soru. Kelimenin sırrına vâkıf olduk mu iş bitecek. Ama sorun bu noktada başlıyor kimi zaman. Kelimede kaybolmak da mümkün, kelime bizi ezebilir, eritebilir. Onda yeni anlamlar bulurum umuduyla girdiğimiz her sorumluluk ayağımızda bağ olabilir.

Söz gelimi ben sürgün hayaliyle süslediğim bir yolculuğun gitmek mi, terketmek mi, sevmek mi, kaçmak mı olduğunu nasıl çözerim. Olsa

olsa onu bir hayal değil de gerçeğin ta kendisi saymakla çözülebilir bu düğüm.

Evet sürgünü yaşıyormuş gibi yaşamayıp; yüreğinde hissettim mi iş biter. Daha doğrusu "Bu aşk burada biter ve ben çekip giderim". Gitmenin ne demek olduğunu işte o zaman çözerim. Düşünün, bir düşünün, hepimizin içinde kangren olmuş bir sürgün var ve onun hediye ettiği gurbetlerle çoğaldığımızı düşünün. Akşam eve geldiniz, oturmuş tv seyrediyorsunuz; ya da bir yerden bir yere gidiyorsunuz ve tabii ki yalnızsınız (ki yolculuklarda insan hep yalnızdır). Onu hissettiniz mi? Garip bir burukluk... içinizdeki yarım kalmış çılgınlığı işitebiliyor musunuz? İşte o nereye giderseniz gidin, ne yaparsanız yapın ve nerede kalırsanız kalın, yanınızdan ayıramadığınız sürgünlüğünüzdür. Lütfen, bir an gurbeti yaşar ve evinizde sıra özlemi çekerseniz, sözlerimi hatırlayın.

Kimi sözcükler büyüsu kendinden menkul bir hüznle birlikte yürürler.

«- . . . dinle böceğim,

uzun bir seyahate çıkacağım, hareketimden evvel bazı şeyleri söylemek arzusundayım. Yokluğum fazla uzayabilir, zaman zaman, dediklerimi dinleyerek saptarsın ki: hayatta kimse kimseyi anlayamaz, kimse kimsenin yerini tutamaz; aşk dediğimiz, ya vahim bir yanlış anlaşılmalıdır, ya kötü bir hayal kurma tarzı: iki kişinin ikisi de, öbürünün yerine hayal kurmaya kalkıştığından, sukut-u hayaller eksik olmaz! Sen dediğime kulak ver, kendimizden başkasını sevemiyoruz; sevdiğimiz, şahsiyetimizin dışlaştırılmış, bir başkasının üzerinde somutlaştırılmış hayali; o başkası da kendisini üçüncü bir şahıs üzerinde dışlaştırır, somutlaştırır: arada ahenk kurulamaz, nasıl kurulsun, sevdiğimizle sandığımız farklı! Muvaffak bir çift, yalnızlığa tahammülü yüksek iki insan manasını taşır: çift demek, yanyana iki yalnızlık demek, beraber bile olamamış, kesişmesi bile zor! Onun için böyle bir hayatı, içine girip kurbanı olmadan yaşayacaksın, yani uzaktan. Uzaktaki, soyut, hemen hemen yok bir şahsı sevmekten güzelini tasavvur edemiyorum. Yakında olmayan sevgili tahayyülde yaşatılır, hayalde yaşamak az evvel açıkladığım kaideye uygun olarak, onu kendine benzetmektir; yanında bulunmayacağından, o buna ne itiraz edebilir, ne müdehale: sevdiğini hayalinde değiştirdikçe, kendine benzettikçe daha çok seversin, böylece denge korunmuş olur. Sevmek! Sevmek esasında alıp başını gitmektir, sevgiliden uzaklaşan mutlak aşka yaklaşır, sevdiğini gönlünde kendi bildiğince yeniden yaratarak. . . »

attîlâ ilhan, fena halde leman

GİDENLERE VE GİTMEK İSTEYENLERE DAİR!

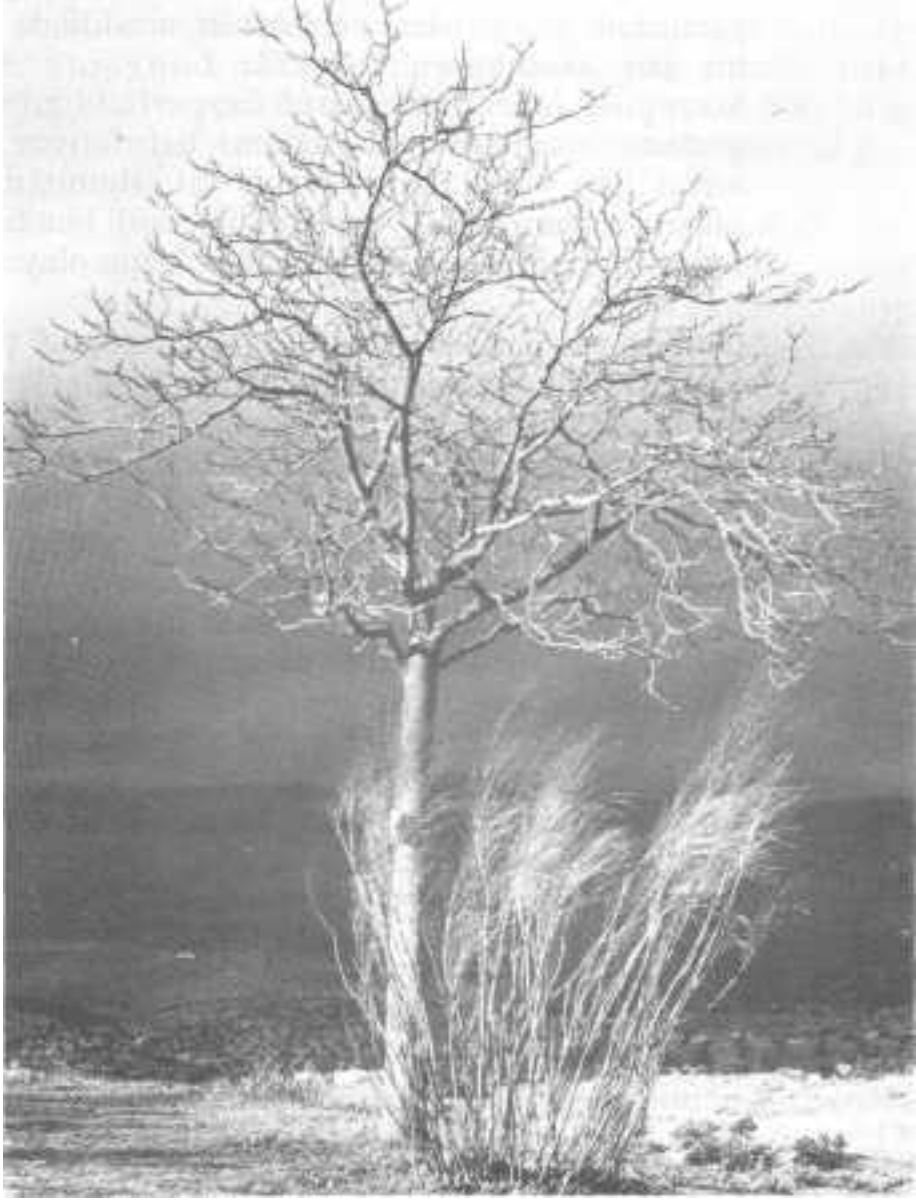
murat ölsoy

*Ay'a, Venüs'e ve diğ^{er}
gezegenlere gitme fikri ne
kadar heyecan verici olsa da
bu keşfetme dürtüsünün
altında çok önemli ve
rahatsız edici bir
motivasyon var galiba.
Yayılmacı Batı'nın dayattığı
'her şeye rağmen' yayılmak
zorunda olan bir dünya fikri
artık beni tedirgin ediyor.
Gelecekte yazılacak olan
tarih, günümüz dünyasında
yalayan insanların dörtte
üçünden fazlasının açlık
tehlikesi ile karsıkarşıya
kaldığını yazacak. Sanırım,
uzaya yayılmaya çalışan
CAMEL adamı, gittiği her
yere laneti de taşıyacak,
ağlığı da...*

Beni biraz olsun tanıyanların şaşırdıkları ve -benim adıma- üzüldükleri bir özelliğim de yeni yerlere gitmeye karşı duyduğum tepkidir. Uzun zamandan beri tanıdığım, gitmeyi alışkanlık haline getirdiğim mekânların dışındaki yerlere karşı duyduğum isteksizlik, önceleri -ben dahil- kimsenin pek farketmediği bir ruh durumuydu. Fakat zaman geçtikçe -yaş ilerledikçe mi demeliyim?- bu özelliğim cansıkıcı durumlar yaratmaya başladı. Bazen ben bile bu huyumdan rahatsız oluyorum. Hayır yanlış anlamayın, bu sürekli gittiğim yerlerden sıkıldığım ya da o mekânları tükettiğim için değil; tam tersine, "neden ben de diğer insanlar gibi yeni yerler görmeyi istemiyorum?", "neden bir yerlere gitmek fikri beni diğer insanlar gibi heyecanlandırmıyor?" diye kendimi sorgulamaya başlıyorum. Tabii, benim de içimde zaman zaman *keşfeden, zapteden, elegeçiren, beyaz güçlü CAMEL adamı* kımıldanıyor. Fakat yine de aynı çay bahçesine, aynı lokantalara, aynı tatil yerlerine, mümkünse aynı sinemaya gitmeye devam ediyorum. Belki de bu *gidememe hastalığını* tedavi etmek yerine kendime mazeretler buluyorum. Örneğin, bu konuda düşün^e düşün^e *gidip görme* eyleminin anlamsız olduğuna karar verdim...

*Turizm davranışı içine giren
zengin ulusların, mutlu
evlatları doğal güzelliklerin
mahvına sebep olurken -her
nedenle fakir kalmış- yerli
halkın da geleneksel
gelişimine zarar vermeye
devam ediyorlar. Ondan
sonra da gelsin cinsel
suçlar, ahlaki çöküntü vs...*

Yeni bir yer görmek, bulmak, duyumsamak gerçekten saçmasapan istekler. Herkes bulunduğu yerde kalsın ve yeni ülkeler, yeni maceralar peşinde koşmasın. *Piyangodan büyük ikramiye çıktığında dünya turuna çıkarım* hayalleri kurulmasın lütfen. Düşünün, dünya turu yapmış insanlar ne kazanmışlardır gerçekten? Yabancı ülkeleri görmüş, önemli heykellerin, anıtların ve binaların önünde resim çektirmiş insanlar, kendilerine duyduğumuz saygıyı gerçekten hak ediyorlar mı? Hiç sanmıyorum. Aynen kendi dilini doğru dürüst konuşamayıp iki çift yabancı dil

*Onu besleyen tüm tanıdık-sulardan uzakta, kendisini sıkıştıran toplumsal kalıpların geçersiz ve anlamsız bir hale geldiğı bir sıfır noktasından tekrar, yeni bir hayata bağlayabilir yabancı. Kökler **yeni** bir toprağı salınmaya bağladığında yeni bir kişilik olarak yeni bir hayata adımlar atılır. Ve yabancı olmak, göçmen olmak yavaş yavaş eski bir anıya dönüşür. Artık başka bir toprakta başka bir ağaçtır o.*

paralamak için kurslara para döken, anadilinde bir roman, bir şiir okumazken ellerinde *Longman* serisinden *Simplified Jane Eyre*, *D'avid Copperfield* gibi kitaplarla gezinen insanlarımızın dramını hatırlatıyor bu gitme meraklıları bana. Hadi yabancı dil çılgınlığını koşullar (düzen, toplum falan) yarattı, gidip çeşitli binaların önünde fotoğraf çektirmek de mi iş ararken lazım oluyor?

Gittiniz ve *Pisa* kulesinin önünde fotoğraf ektirdiniz. Neden? Dndğnzde dostlarınıza, ailenize gösterip; onların hafif i geçirmeleriyle gıpta dolu laflarıyla kendinizden geçmek için mi? Yoksa, *gördüğünüz* yerleri sevdiklerinizle paylaşmaya mı çalışıyorsunuz? Eğery yleyse neden kendinizin yer almadığı fotoğraflar ekmiyorsunuz? Hatta, meşhur yerlerde usta fotoğrafçılar tarafından çekilmiş hazır slaytlar bile satılıyor. Üstelik inanın daha ucuz. Belki de oraya gitmiş olduğnuzu unutmaktan korkuyorsunuz. Görsel bir belge olsun istiyorsunuz. Arada sırada fotoğraf albmnz karıştırırken "Ben buradaydım" demek istiyorsunuz. *Bataklık insanları* adlı filmdeki anne gibi. En kötü anlarını fotoğraflamaya çalışıyordu kadın. Tüm seyirciler için gülmece unsuru olan bu özellik ne kadar dehşet verici bir mantığa sahip. Düşünsenize en mutsuz gününüze ait bir belge yok elinizde.

Herneyse, insanların -bende olmayan- bir yerlere gitme, görme isteği ancak bir şekilde mantıklı olabilir; o da *bir yere gitmek ve orada yaşamak*. Gidilen yerde yaşandığı oranda gitmenin bir mantığı olabilir. Gidilir, orada yaşanır. Orası herkes için başka bir yerdir şüphesiz. Fakat gidilen yerde toprağından koparılmış bir ağaç gibi yabansı kalmak başlangıçta hemen herkesin kaderidir. Önceleri büyük bir yalnızlık ve ondan sonra müthiş bir özgürlük hissi ile tanışılır. Topraktan koparılmış ağaç ne denli zgrse o denli serbest kalır insan. Onu besleyen tüm tanıdık sulardan uzakta, kendisini sıkıştıran toplumsal kalıpların geçersiz ve anlamsız bir hale geldiği bir sıfır noktasından tekrar, yeni bir hayata başlayabilir yabancı.

Gemiler dolusu göçmen geliyor gözümün önüne. Limanda bekletilen, aylar süren yolculuklardan bir deri bir kemik kalmış, sefil yabancılar. Ekmek, mit ve gelecek için yeni dünyaya adım atmaya çalışan yoksullar... Ve Fransa'da zrl çocukları sınıflamak için geliştirilen bir testin bu zavallı göçmenlere giriş vizesi vermek için kullanıldığını düşünüyorum. Tamamen ingilizce dil bilgisine ve matematik gibi eğitim grmşlğe dayanan soruların tek kelime İngilizce bilmeyen gariban insanlara asker gözetiminde yaptırılmaya çalışıldığı bir yeni dünya... şimdi insan ister istemez, yurtdışında eğitim görmek için geçilmesi gerekli sınavları, vize koşullarını, her aşamasında aşağılanılarak tamamlanan kurallar silsilesini hatırlıyor. Değişen ne peki!

Kökler yeni bir toprağı salınmaya başladığında yeni bir kişilik olarak yeni bir hayata adımlar atılır. Ve yabancı olmak, göçmen olmak yavaş yavaş eski bir anıya dönüşür. Artık başka bir toprakta başka bir ağaçtır o.

Söylemeye gerek var mı bilmiyorum: bu sürecin hızı göçmenin bıraktığı, terkettiğı yer ile ilişkisinin gücüyle ters orantılıdır. Ne kadar sıkı köklerle bağılysa toprağına o denli güç olacaktır yeni bir toprağı kök salması. Kont Dracula'nın sandıklar dolusu toprağıyla birlikte yolculuk etmesi aslında bulunduğı yeri gittiğı yere taşımasından başka bir şey değildir. Ve onun dışında bir örnek daha bulmak mümkün değildir. Başka toprakların öykülerini dinleye dinleye yetişmiş bir kaç dili sular seller gibi konuşan ve Kapalıçarşı'da turistlerle karıştırılmaktan keyif alan *dünya vatandaş'larımız* Dracula'dan feyiz almalarını ummak çok mu ham bir hayal olur acaba?

*Zorunlu gidiş, kovulma,
afroz edilme, toprağından
sökölüp zararlı bir ot gibi
fırlatılıp atılma, bunaltı,
yabancılaşma ve korkunç
bir yalnızlık hissi kaplıyor
içimi sürgünü düşlediğim
zaman. Fakat asıl korkuncu,
tüm bu duyguları zaman
zaman kendi evimde
hissetmek.*

Tüm bırakıp gitmeler kişinin kendi isteğıne bağılı olmuyor tabii. Bir misyonla dönmek üzere gidenler de var. Veya en kötüsü zorla *gönderilenler...* Sürgünler! Onların acısını anlayabilmek gerçekten zor.

*"Uzun yola çıkmaya hüküm
giydim..." neden insanın
tüylerini diken diken yapar?
Kaan kişinin her nereye
giderse gitsin, kendini de
beraberinde götürmesi midir
sinir bozucu olan? Yoksa
gitme, kaçma eyleminin
zorunlu oluşu mu? Ya da
her yeni yerin tanımlayacağı
yeni yabanlık mı?
Bilemiyorum.O dizeler beni
yine de ürkütüyor...*

Gidildikten sonra tartışılacak bir şey kalmıyor geriye. Giden gitmiştir, terkettiğı yere ilişkin köklerinin zayıflığı oranında yeni bir hayat kurmuştur. Madalyonun diğeri yüzü ise bir yer terkedilmiştir, oradaki yaşam bırakılmıştır. Ve işin acı'yanı geri dönlüdüğünde artık ne dönen kişi aynı kişidir ne de dönlülen yer aynı yerdir. Bu yüzden Nostalji denen illete tutulur insan. Elinden kaçırdıklarına, kendi katkısı olmaksızın kendi dışında yaşanmış değışmişliğe, kaybettiğı o eski yere bir özlem başlar. Peki, bu özlemin en korkunç parçası, insanın kaybettiğı kendisine karşı duyduğu özlem değil midir?

SODOM'DAN GİDEBİLMEK

murat erkman

Eski Ahit'in Genesis I I , 14 ve 19. bölümlerinde Sodom ve Gomore kentlerinin hikayesinden bahsedilir. Hikâye kabaca, bir sonu ve başlangıcı anlatır. Belki de siz, bunu bir son ve başlangıç yerine, bir süreç olarak nitelendirmek istersiniz. Bu sizin bakış açınıza göre değişebilir.

Hikâyemiz kısaca şöyle anlatılabilir. Peygamber Lut'a gelen insan kılığındaki iki melek, Sodom kentinin yoldan çıkmış halkı tarafından yoldan çıkarılmaya çalışılınca melekler, Sodom halkını kör edene dek cezalandırırlar. Ancak bu olay cezanın sadece başlangıcıdır. Kötülükle dolu Sodom ve Gomore kentleri yaşayanlarıyla beraber yıkılarak yok edilecektir. Peygamber Lut ve ailesi kentten kaçmaları için uyarılırlar. Ancak kaçarken arkalarına hiç bakmamaları şart koşulmuştur. Kaçış sırasında Lut'un karısı nedense geri döner ve kente bakar. Bu hareketi Tanrı tarafından cezalandırılır ve Lut'un karısı tuzdan bir sütuna dönüşür. Belki geçmişini, anılarını ya da gizli aşklarını bırakamamıştır. Bu son bakış O'nu taşlaştırmış ve kaderini günahkâr kentlcrinki ile birleştirmiştir. Hikaye bu taşlaşma olayıyla bitmez. Geride Lut ve kızları vardır. Onlar da bir mağaraya sığınır. Bu mağarada Lut ve kızlarının girdikleri ensesi ilişkinin sonucunda lanetli Moabit ve Ammonit uygarlıklarının tohumları atılır.

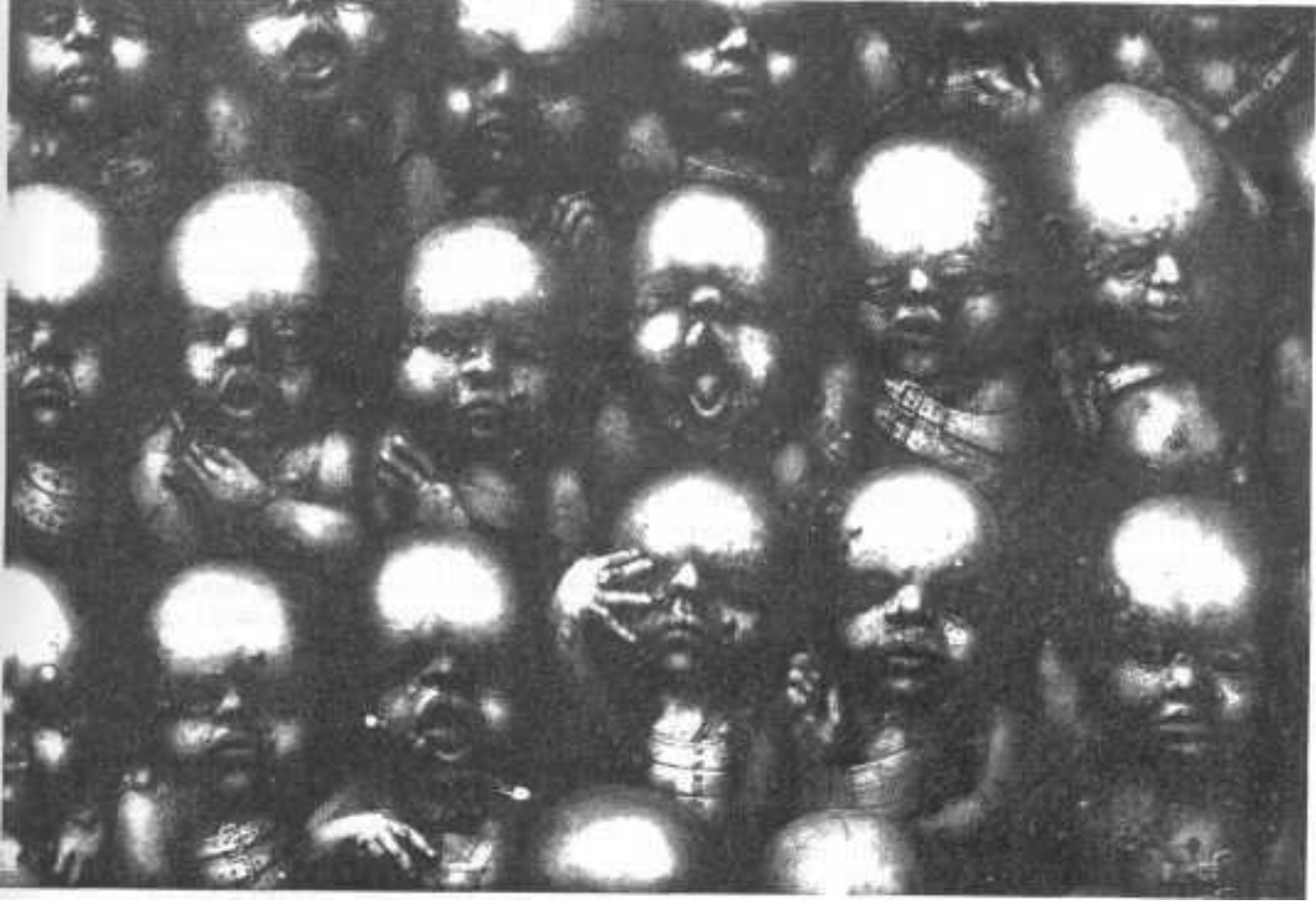
Lut gitmiş, karısı kalmıştır. Burada Lut'un geçmişi sildiğini, ileriye doğru bir adım attığını, yeni bir yaşam kurduğunu söyleyebiliriz. Lut'un karısının bir anlık bocalaması ise O'nu sonsuza kadar Sodom'a mahkum etmiştir. Kalanın hayatının sabit bir düzeneğe oturduğu söylenebilir.

Lut arkasına bakmadan gitmiştir. Bunun sadece mekân değiştirmek olmadığı açıktır. Gitmek işlemi ile bir dönemi kapatmış ve yeni bir geleceğe doğru umutlu bir adım atmıştır. Yeni umutlar ve hayaller....

Gitme eylemi gerçekleşti, ancak Sodom kenti onu kızlarıyla enstest bir ilişkiye girmeye mahkum etti. Sodom kentinin mantığı Lut'u esir almıştır diyebiliriz. Lut giderken kötülüğü yanında taşımıştır. Hayatı bu mantıkla devam eder. Belki de gitmek bir son ve başlangıç yerine, bir ara süreç olmuştur.

Belki de Lut'un karısı için kalmak gitmek demektir; Lut içinse gitme eylemi sadece mekân değiştirmek olarak kaldı.

Acaba geçmişi tamamen bırakıp gitmek, yepyeni bir hayat kurmak olasılığı var mı; yoksa geçmişimiz bizi her gittiğimiz yerde takip mi edecek? Belki de gitmek, Jules Venie'i denizin 20000fersah dibine ya da aya yollayan bir hayal oyunudur sadece,

Kaçış sırasında Lut'un karısı nedense geri döner ve kente bakar. Bu hareketi Tanrı tarafından cezalandırılır ve Litt'un karısı tuzdan bir sütuna dönüşür. Belki geçmişini, anılarını ya da gizli aşklarını birçıkamamıştır.

Bu son bakış O'nu taşlaştırmış ve kaderini günahkârkentlerinkiile birleştirmiştir. Hikaye bu taşlaşma olayıyla bitmez. Geride Lut ve kızları vardır. Onlar da bir mağaraya sığınır. Bu mağarada Lut ve kızlarının girdikleri ensest ilişkinin sonucunda lanetli Moabit ve Ammonit uygarlıklarının tohumları atılır.

BİR MELEK DAHA GEÇTİ

kaan yazıcıoğlu

Bindokuzyüzseksendokuz yılından beri tatile çıkmayan bir gazeteci arkadaşına neden istanbul'u hiç terketmediğini sorduğumda bana tuhaf bir şey söylemişim gibi bakarak "Aslında ben tatile gitmeyi sevmem, gidenlerin de sevdiklerini sanmıyorum" dedi. Ona biraz turizmde çalıştığım gençlik yıllarımdan, insanın biyolojik ritimlerinden ve en sonunda başka bir yere giderek kendisinden arınan ve bunu anlatmayı pek iyi becerebilen yazarlardan bahsettim. Sözlerimi hiçbir dramatik etki bırakmayan bir eski Yunan meseli ile tamamladım. O da bana birkaç Ezop masalı anlattıktan sonra kısa bir sessizlik oldu. Bu sırada bizi dinleyen barmaid kız ortamında bir yere doğru gülümseyerek "Bir melek geçti..." dedi. Tam ona birşey sormaya niyetlenmişim ki, arkadaşım "Bodrum mu, Fethiye mi tam hatırlamıyorum" diyerek son tatilini anlatmaya başladı. Bazı ayrıntıları unutmuş olabilirim, ama o bir gazeteci olarak aylık bir dergiye yazsaydı nasıl olurdu; aktarmaktan çok ilgimi çeken bu. Boşlukları doldururken, ışığı yakamadığı için görme duyusuyla tecrübesini birleştirerek hareket eden bir hırsız gibi, az gören bir insanı taklit edeceğim, benzetmelerden ötürü arkadaşlarımın ve okurun hoşgörüsüne sığınıyorum.

Üçünü de üniversiteden tanıyordum. Bundan sonra "delikanlı" diye bahsedeceğim arkadaşım, o yıl edebiyat kulübüne girerek kendi söylediği biçimiyle "insanlara katılmak" için son fırsatlarını da yitirmişti. Bu arada sadece kendisine uygun olduğunu düşündüğü için bir kıza tutuldu. İlişkileri, benim görebildiğim kadarıyla, uzun süren yıpratıcı ilişkilerden biriydi. Birbirlerini tanımadan yaklaşık iki yıl sürdürdüler. Birgün çok şiddetli bir kavga sonrası delikanlı evine gitti ve dakikalarca baktığı telefon çalınca o ana kadar aslında onu düşünmediğim farketti. Telefondaki arkadaş grup olarak tatile gittiklerini ve otobüste

sadece iki kişilik yer kaldığını söyledi. Delikanlı ne diyeceğini bilemediği için arkadaşının önerisini kabul etti. Hazırlanma süresinin sonunu ayırdığı telefon konuşmasında kız arkadaşı ile artık yapılmayan filmleri taklit eden birkaç cümle konuştular, telefonu kapatmadan evden çıktı. Otobüse bindiğinde onu davet eden arkadaş birkaç şaka yaptı, kız arkadaşının neden gelmediğini sordu. Belki bu hikayede ikincil bir karakter olduğu için cevabı beklemeden konuyu değiştirdi.

Otobüs yolda İzmir'e uğrayıp birkaç kişi daha aldı, delikanlı uykusuzluğun verdiği yaratıcılıkla arkadaşına İzmir üzerine garip maksimler uydurarak sevgilisine dair anıştırmalarda bulundu. Mayıs ayında bile güneşin güney bölgelerini alıştırdığı bir sıcak otobüsün içini kavururken arkadaşın ön koltuklarda oturan nişanlı çifte delikanlının çok üzgün olduğunu

Hugo
Tarihsel olarak, uzaklık söylemini kadın gerçekleştirir: Kadın oturgan, Erkek avcı, yolcudur; Kadın sadıktır (bekler), Erkek hovardadır (gezer, lavlar). Uzaklığa biçim veren, onun düşlemini gerçekleştiren Kadın'dır, çünkü buna zamanı vardır; örgü örüp şarkı söyler; iplik eğiren kadınların şarkısı hem kımıltısızlığı (çıkırığın mırıltısı), hem uzaklığı söyler (uzakta, yolculuğun uyumları, denizin dalgaları, nal sesleri). Bunun sonucu olarak, ötekinin uzaklığından sözeden her erkekte *dişilik* belirir: bekleyen ve bunun acısını çeken adam mucizemsibir biçimde dişilemiştir. Bir erkek cins değiştirdiği için değil, aşık olduğu için dişileşir. (Söylen ve ütopya: geçmiş, *içlerinde dişilik bulunan* öznelere, gelecek de onların olacaktır).
E.B.
Hugo: "Kadın kime ağılıyorsun? -Uzaktakinc" (*Uzaktaki*, Faure'nin bestelediği şiir).
Evelyn Bachellier: mektup.

söylüyordu. Otobüs ikinci vakti tatil kasabasına girdi.

Hüzünle sıkıntı arasında geçen birkaç kapalı sessiz günden sonra delikanlı otobüse binerken farketttiği sessiz bir kızdı hoşlandı. Geri kalan günlerde arkadaşlarından fazla kopmadan kızla bol bol balayı kingi oynadılar ve kararsızca birbirlerine yaklaşmaya çabaladılar. Yağan yağmur yüzünden diğerlerinin barda asık suratla bira içtikleri ama daha sonra en çok eğlendikleri gün olduğunu söyleyecekleri son gün, delikanlı ile kız arzudan çok yalnızlıktan birbirlerine sarıldılar.

Bu tatil hikayesi şöyle bitiyor: O günün akşamı delikanlı turistik mağazaları gezerken küçük bir gümüş yüzük görür. Hediye götürme adetinin parodisine sığınarak yüzüğü satın alır. Uzunca bir sohbetin sonunda tezgahı bırakıp çıkacaktır ki gözüne kapıya asılmış deriden eliş bir kemer ilişir. Tokası kopacakmış gibi duran ve koyu derisi özensiz dikilmiş kemerlerden biridir bu ve sanki şıklık düşünülmezse hem erkek hem de kadınlar içindir. Arkadaşım deri kemeri hiç pazarlıksız satın alır.

O kemeri otel odasında kızın beline takarken kız durumun ağırlığını acele espriler ve iki yana kaldırdığı kolları ile geçiştirmiş olabilir. Ama o kısacık anda delikanlı ilk defa iki kız arasında

Bazı bazı, uzaklığa katlanabildiğim olur. O zaman "normal"imdir: "Herkes'in "sevilen kişi"nin gidişine katlanma biçime uyarım; çok erken alıştırdığım şeye, annemden ayrı kalmaya katlanma eğitimine boyun eğirim; bu da, kaynağında, (çıldırtıcı demeyelim) acılı olmaktan çıkmaz. Sütten kesilmiş özne gibi davranırım; beklerken, ana memesinden başka şeylerle de beslenmesini bilirim.

Katlanılan bu uzaklık unutuştan başka birşey değildir. Arada bir, sadık değilimdir. Canlı kalmanın koşuludur bu; öyle ya, unutmasydım, öldürdüm.

Arada bir unutmayan kişi ölçsüzlük, yorgunluk ve bellek geriliminden ölür (Werther gibi).

(Çocukken, unutmazdım: Anne'nin uzakta çalıştığı, sonu gelmez *birakılmışlık* günleri; akşam Sevres-Babylone otobüs durağında onu beklemeye giderdim; art arda geçirdi otobüsler, hiçbirinde olmazdı.)

Rusbrock

Sölen
Diderot

Yunanca

Bu unutuştan çabucak uyanırım. Çabuk çabuk, belleği, kargaşayı yeniden kurarım. Bedenden (alışılmış) bir sözcük gelir, uzaktalığın çoşumunu söyler: *iççekmek*. "bedensel varlığın arkasından iççekmek": erdişinin iki yarısı birbirinin ardından iççeker, sanki her soluk eksikmiş de ötekiyle karışmak istiyormuş gibi: iki imgeyi tek bir imgede eritmesi bakımından kucaklaşma imgesi: sevgilinin yokluğunda, acı bir biçimde, kuruyan sararan, bükülen bir *kopuk resim'im*. (Nasıl, nesne burada olsa da, olmasa da, istek *her zaman* aynı değil midir? Nesne her zaman uzakla değil midir? Kendinden geçme bir değildir; iki sözcük vardır: *Polhos*, burada olmayan varlığa duyulan istek, bir de *Himeros*, buradaki varlığa duyulan istek, daha yakıcıdır.) Diderot: Getir dudaklarını da / Ağ/ımdan çıkınca / Ruhum sana geçsin" (Romansız Şarkı).

gerçekten de elle tutulur bir fark olduğunu kavrar, diz çökmüş bir halde, kızın belinin geride bıraktığı sevgilisinininkinden daha kalın olmasına hayret eder.

Bana, oteli terkediş, yolculuk ve İstanbul'a dönüşünün her kısa macera gibi uzatmasız ve zorunlu olarak dürüst bittiğini söyledi. Evine vardktan bir gün sonra kız arkadaşının onu arayıp bir buluşma istediği telefon konuşmasının kesin bir ayrılıkla sona erdiğini daha önceden biliyordum. Bu üçlünden hiçbirini birdaha herhangi bir ötekini aramamış olabilir, o iki kıyı yanyana gördüğümü hatırlamıyorum. Aynı şekilde, bu hikayeyi daha önce öğrenmemiş olmam artık kızların birinden dinleme imkanımı azaltıyor. Onlardan birinin, örneğin İstanbul'daki kızın olayları sıralamasını karşılaştırmak isterdim. Şimdi kimbilir nerededir.

Arkadaşım sözü bitince dışarı baktı, birşey söyleyecek gibi oldu, sustu. Barmaid kız "bir melek daha geçti" dedi.

Post-Scriptum: Metiniçi parçalar Roland Barthes'in "Fragments d'un Discours Amoureux" kitabının Metis Yayınları tarafından Tahsin Yücel çevirisiyle yayınlanan "Bir Aşk Söyleminden Parçalar"ının "U/aktaki" bölümünden alınmıştır.

GİTMEK Mİ ZOR KALMAK MI

pınar türen

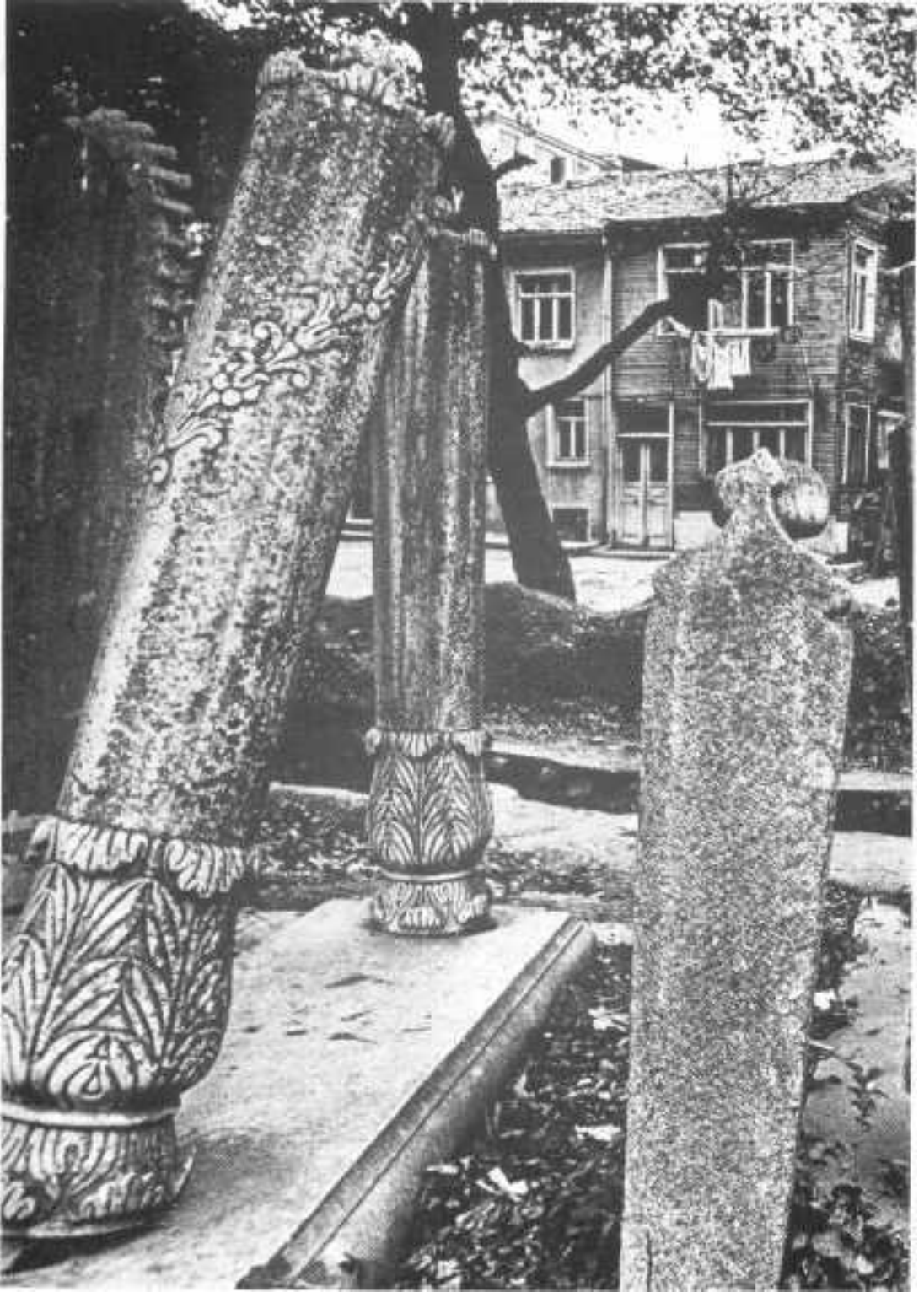
*Ben ölüm korkusunu, ölüm sonrasını
düşünenlere bırakmış olanlardanım.
F.R. Atay*

Yıldızların gerçekten de birer inci gibi parladığı o siyah gecelerde hep başka dünyaların varlığını düşleriz. Bir de kafamızın içinde bir yerlerde sinsice saklanmış öbür dünya fikri vardır: beynimize çivilerle kazınmış, ne kadar evrim geçirirsek geçirelim "kollektif bilincimizden" bir türlü atamadığımız bir acayip dünya. Olup olmadığını tam olarak bilemesek de oradaki hayatımızı garantiye alabilmek için akıl almaz yollara başvuracak derecede korkmuşuzdur o dünyadan. Bu dünyadan gitmek Allah'ın emri ama ya sonra? Sonrası biraz karışık. İşte bu yifeden insanoğlu gitmek mi zor kalmak mı henüz çözebilmiş değil.

Materyalistler bizim bedenimiz olduğunu değil, bizlerin beden olduğunu söylerler ve işin içinden çıkarlar. Beden gidince herşey biter. Din adamları ise yüzyıllardır, filozofların, bilim adamlarının, aşırı düşününlerle ve *sıradan* düşünürlerin düşünüp düşünüp de bulamadığı cevaba kolayca ulaşmışlar ve beden ile ruhu kesinlikle birbirinden ayırabilmişlerdir. Bir din adamı "Bugünkü hayatın anlamı gelecekteki sonsuz yaşamın zaferi için bir hazırlık devresi olabilmesidir" diyor. Yüzyıllarca insanların kendilerini, varlığı şüpheli bir nimetler dünyasının hülyasına kaptırıp, hükmedenin boyunduruğu altına girmesine razı olamayanlar, "Bırakın öbür dünyaya gitmeyi, bu dünyada kalın kalabildiğiniz kadar ve ölümsüzlüğü bu dünyada yaratın" demeyi uygun görürler. Düşünün, yaratın ve varlığınızı kendinize ispat edin. Ölümsüzlük belki de gerçekleşemeyecek yegane şey olduğu için çekici bir fikir gibi görünse de, şu dünyada kaç kişi ölümsüz

olmayı isteyecek kadar sabırlı ve ateşlidir bilemem. Belki de ölümü cazip kılan şey bilinmeyen bir yere gidecek olmanın uyandırdığı meraktır. Ölümü korkunç kılan ise gidip de dönme ihtimalinin olmaması ve herşeyin gerçekten de son bulması fikri. Ölüm bu kadar korkunçsa ölümsüzlük neden materyalist XX.yy. insanı için bâtıl XIV. yy. insanı için olduğu kadar önemli değil? Fosdick 1916'da bunu bugünkü hayatın çok canlı ve ilginç olmasına bağlıyor ve şöyle diyor: "Eski yalıtılmışlığın üstesinden gelinmiştir ve artık tüm dünya kosmopolit olmayı seçen bir aklın taşrasıdır; ve iletişimin hızı dünyadaki herşeyi daha önceki zamanların hiçbirinde olamadığı kadar bir araya getirmiştir." (Bugün yaşasaydı artık ne derdi düşünemiyorum). XX.yy'ın materyalist insanı pozitif bilimlerle ispatlanamayacak kuramlarla ilgilenmektense beyninin sınırlarını bu dünyada yapabilecekleri için zorlamayı tercih ediyor. Belki de bu yüzden bugün dünyada sadece bir günde binlerce bilimsel buluş yapılıyor.

Luther ise şöyle diyor: "Eğer gelecek hayata inanmıyorsanız sizin tanrınız beş para etmez. O zaman ne isterseniz yapın! Eğer tanrı yoksa ne cehennem ne de şeytan var; ağaçtan düşmüş gibi, öldüğünüzde herşey biter. O zaman birşeyler yapın, cinayet işleyin, ihanet edin!". Herşey bu kadar kolay olabilir mi? İnsan pek iyi olmamakla birlikte bu kadar da kötü olabilir mi? Adam öldürmeyi, çalmayı, ırza geçmeyi engelleyen Tanrı korkusuysa, insan bu kadar mı erdemsiz ve aciz! Böylesine büyük bir haksızlığa katlanabilecek kadar kendinde kayıp mı insan? Attığımız her adımı ölüm sonrası yatırımları içinde yapıyorsak erdem bunun neresinde? Oysa erdem kendi kendinin ödülü değil midir? Ama bu dünyanın erdemlerinin sınırları insanı rahatsız eder ve gitmeye zorlar. Yine de bilemiyorum gitmek mi zor kalmak mı?

*Bir de kafamızın içinde bir yerlerde sinsice saklanmış
öbür dünya fikri vardır...*

KENDİNDEN UZAKLAŞIP GİTMEK...

sedef erkman

İnsanların hayatlarını neden bir aile yapısı içinde sürdürmeye bu denli eğilimli hatta meraklı olduğunu hiç düşündünüz mu? Bu eğilim elbette ki günümüze veya yüzyılımıza özgü değil, içerdiği anlamlar zaman içinde farklılıklar gösterse de aile tutkusu, sanki insanın yemek, içmek, uyumak cinsinden bir içgüdüymüş gibi her zaman her yerde karşınıza çıkıyor. İçgüdüler hakkında yapacak birşey yok elbette ama bazen bu aile olmak güdüsü, yemek, uyumak türünden masum bir güdü gibi değil de daha ziyade "homo"nun daha "sapiens" olmadığı zamanlardan başlayan ve hâlâ da tedavi edilemediği anlaşılan öldürme güdüsü kabilinden bir şey gibi görünüyor. Temel özelliklerimizin hayvanlarıinkiyle benzerlik gösterdiği zamanlar şimdi gerilerde kaldı. Medeniyet dediğimiz gelişme süreci bizi hayvanlardan gitgide uzaklaştırırken, onlarda pek rastlanmayan aile kurma güdüsünü de insan güdüleri arasına soktu. Yani bu, güdü tanımına tam olarak uyabilecek denli eski bir durum değil. O halde ne?

Aile olmak yolundaki bitmek tükenmek bilmez çabalarımızın nedenini insan benliğinin derinliklerinde aramak lazım belki de. İnsanın kendini tanımlamak için bazı sosyal yapılara ihtiyaç duyduğu gerçeğini gözardı etmiyoruz ama aile yapısının özel bir durumu var. İçe dönüklüğü ve dış dünyayla olan iletişiminin gereğinde en aza indirilebilirliği nedeniyle aile bazı açılardan sosyal bir yapı değil. Özel bir yapı olarak algılandığında ise iş yine insanın kendisinde bitiyor. İnsanlar kendi benliklerinden başka özel bir yapıya neden gereksinim duyuyorlar? Belki de kendimizden uzaklaşmanın, benliğimizi başka bir biçime sokmanın bir yolu aile olmak. Gereklediği bazı temel kurallara uyarak, kimi zaman tamamen sosyal birer gereklilik, basit birer formalite biçiminde karşımıza çıkan bu kuralların aslında benliğimize, birey oluşumuza

yönelik tehditler içerdiğini farketmeksizin yaşamak. Belki de bu tehditleri farketmek ama yine de yaşamak. Çünkü asıl sorunumuz kendimiz olmaktan kaçmak, onun için kuralcı, düzenli, huzurlu ailemize sığınmak. Sonuçta giderek değişmek, kendimizden uzaklaşmak, başka biri olmak... Bir beyaz buluta gömülür gibi ailemizin sıcaklığına gömülmek ama artık hiçbirşey görememek.

Ama iş bununla bitmiyor. Aile olmanın en önemli aşaması çocuk sahibi olmak. Çocuk sahibi olmadan aile olunamıyor zira. Bir çocuğun aileye katılması, *vudu* törenlerindeki vecd anına benzer. Bir tür doruk noktası, Heyecan, yaşlı gözler, yeni anne-babalar, nene-dede olmaya hak kazanan eski anne-babalar. Çocuğun doğması, ailenin temellerinin sağlamlaşması, herkesin yerinin iyice belirginleşmesi anlamına gelir. Artık açık kapı kalmamıştır. Aile, ana rahminde alıştığı ortamı çocuğa sağlamak için kapandıkça kapanır. Şefkat ve sevgiden göz gözü görmez olur. Ve artık sözkonusu olan yeni bir insandır, onun bakımı, yetiştirilmesidir. Dolayısıyla zaten geri plana itilmiş benliklerin artık hiç şansı kalmamıştır. Herkes kendini, bir birey olmayı çoktan unutmuş, karşılarındaki bireyin büyümesine dikmiştir gözünü, ta ki o çocuk yıllar sonra aynı akibetle karşılaşınca dek...

Amacımız aile kurumunu kötü anlamda eleştirmek değil. Çünkü herkes bir aileye aittir zaten ve neye benzediğini aşağı yukarı bilir. Üstelik insan kendi olduğu oranda bu dünyanın sadece ve sadece yalnızlıkla dolu olduğunu ve ne kadar kendisi olursa yalnızlığının o denli farkına varıp acı çektiğini anlar. O halde kendimizden uzaklaşıp başka benlikleri tadarak ya da kendimiz değilmişiz gibi yaparak sonu hiç gelmeyecek olan yalnızlık hissinden kurtulduğumuzu sanmakta ne sakınca var?

Belki de kendimizden uzaklaşmanın, benliğimizi başka bir biçime sokmanın bir yolu aile olmak. Gerektirdiği bağı temel kurallara uyarak, kimi zaman tamamen sosyal birer gereklilik, basit birer formalite biçiminde karşımıza çıkan bu kuralların aslında benliğimize, birey oluşumuza yönelik tehditler içerdiğini farketmeksizin yaşamak. Belki de bu tehditleri farketmek ama yine de yaşamak. Çünkü asıl sorununuz kendimiz olmaktan kaçmak, onun için kuralcı, düzenli, huzurlu ailemize sığınmak. Sonuçta giderek değişmek, kendimizden uzaklaşmak, başka biri olmak...

BİR GEZGİNİN NOT DEFTERİNDEN

ergun kocabıyık

PARAŞÜTSÜZ ATLAYIŞ

Paraşütsüz atlamayı hiç denediniz mi? Hem zor bir iştir hem de tehlikeli. Eğer üzerinizde bir paraşüt olduğuna inanarak atlamazsanız asla başaramazsınız.

Güzel bir gündü. Yine uçaktaydık. Bir C-130. İçi tamamen boştu; uçaktan çok karanlık bir mağarayı andırıyordu. Açık kapının ağzında, hafifçe dışarı uzanmış aşağıdaki yemyeşil ormanı izliyorduk. Uçak bir kartal hızıyla süzülüyordu. O, kapıdan bir bacağına boşluğa sarkıtmış, bedenim rüzgâra vermiş, ormanın ortasında mücevher gibi parlayan duru krater gölünü hayranlıkla izliyordu. Ona fazla sarkmamasını söyledim ama beni duyduğunu sanmıyorum. Uçağın gürültüsünden değil; sanki büyülenmiş gibi bakıyordu göle. Ve aniden kendini aşağıya bıraktı. Montunun altına gözlenmiş bir paraşütün varlığına inanarak atladığına eminim. Buna öyle inanmıştı ki düşerken montunun fermuarını açıp orada bir paraşüt veya en azından ona benzer birşey bulamayınca hiçbir şaşkınlık belirtisi göstermeden serbest düşüşüne devam etti. Giderek küçülen bedeni uçaktan düşürülmüş bir eşarp gibi gölün üzerinden geçip ormanın derinliklerinde kayboldu.

YOLCULUK

Yaşlı adam dönüp karısına baktığında yıllar sonra bu yolculuğa yeniden çıkmanın doğru olup olmadığını düşünüyordu. Kendisinden sadece bir kaç yaş küçük

olan karısı ise ona doğru gülümseyen bu yüzde ama ona doğru bakmayan gözlerde her zamanki dile getiremediği sır vermezliği hissetti. Adam başım yola doğru çevirirken farkında olmadan yüzünde çıkmış bu gülümseme de yavaşça kayboldu. Bu yavaşça kayboluşta gizliydi ipucu. Bilinmeyen bir rüzgârla sürüklendiler o sessiz sahil kasabasına aynı marka aynı renk otomobilleriyle. Yıllar önce karı-koca biriktirdikleri bir miktar parayla satın almışlardı. Şimdi onlara çıkardığı ağır masraflara karşın ailenin tek çocuğuna gösterilen bir özenle üstüne titriyorlardı. Sanki daha çok o istemişti bunu ve bütün sorumluluğu üstlenmişti. Beklenen arızalara göğüs gererek sürdürüyordu yolculuğu.

Yine başından kovamadığı sorular üşüştü, durmadan kanını emen yaralar. Düşündükçe kafatasını çatırdatan, bedenini alıp okyanusun ortasında dalgalarla boğuşan bir gemiye fırlatan sorular. O gemiye binmek istemiyordu. Karısına baktı; kırk yıl önceki hali gözünün önüne geliyordu. Tam kırk yıl önceki pürüzsüz cildi, kokusundaki dirilik, etinin yumuşaklığı, o boş otele geçirdikleri yılbaşı gecesi, şampanya köpüğü ve anason kokusu.

Otomobili yine aynı otoparka bıraktılar. Elele tutuşup yanlarına aldıkları küçük bir bavulla otele girdiler. Sabaha kadar kimse birşey anlamamıştı. Ne uzaktaki köpek seslerinin ne de odalar arasında koşuşturup duran çıplak ve sarhoş

kadınların çıkardığı seslerin hangi acı çığlıkların hangi yardım isteyen iniltilerin üstünü örttüğünü duyan olmamıştı.

RÖPORTAJ YAPAN KADIN

Bir gün bir kadına rastladım. Bir sinema önüydü. Gişede alkollü yaşlı bir adam. Bıçkın kör teşrifatçılar ve gazoz şişeleri. Kapıda org çalan baygın bir biletçi.

Uzun bir röportaj yaptı benimle kadın. Bol bol fotoğrafımı çekti. Beyin tomografimi ve akciğer kanserimi. Sonra herkes içeri girdi. Aynı gün sinemaya yakın bir yerde yine karşılaştık. Gülümsedik birbirimize. Sonra biz birkaç kez daha karşılaştık peş peşe. Ben aslen Kütahyalıyım.

Ertesi gün devam edince karşılaşmalarımız, kabardı her yaram. Her yaradan bir patlak göz fırladı. Dedim bütün bunlar rastlantı değil. Ya ne peki diye sordu titreterek kirpiklerini. Ben parmak uçlarını okşamakla yetindim. Ara beni dedi. Aradım. Karşılaşalım dedim. Sonrası soğuk telefon bekleyişleri. Eski bir sivilce kaşıntısı akşamüstü.

Polis tarafından aranıyormuş. Sorgu sual vesaire.

Uzun /aman geçti aradan. Onu gördüm bir başka yerde birisiyle.

Yine röportaj yapıyordu.

Boğaz kenarıydı. Boğulmuş bir çocuk cesedi çıkarıyordu balıkçılar. Saçı biraz kısalmış benim saçım bira/ uzamış.

Bak ben O'yum sen O'sun gene karşılaştık diyemedim.

anneniz soap-opera izliyor mu?., ansiklopedi savaşıları., glenda'ya öyle tutkunuz ki., tanrı ile özgür irade üzerine tartışma., çılgın raptiyenin intikamı.. 10.. devrimsiz devrimciler..

yeşilçam'da evvelzaman ya da muhsin bey üzerine bir. deneme., bilimde metaforlar., eco.. sunnyside mektubu.. requiem.. doctoroiu.. yüzler ve ötesi., bir başka yazı., bilgisayarda değişen suretler., tufan., kördüğüm., sonra, sırasıyla.. biz adama gölgemizi bile çiğnetmeyiz., yedi tül dansı., bir şeyin destanı., tanrılar çıldırmış olmalı., manifesto..

buruk acı., hayal içre.. batı standartları enstitüsü'nce

onaylanmıştır., zaman ah., bir kahvaltılık yazı., camdan saat..

kâbusname.. su ve zaman., zıplayan fare ve kutsal dağlar..

brütüs 'ün tenis ayakkabısı., gizli bir örgütü halka açarken.. zaman ve an..

korkmuştum, işkenceydi zaman., in hoc signo vinces.. aksi

gibi bugün de çok doluydum.. 1,2,3 demek kadar kolay., yıldız tarihi 1992.. barcelona

ve peribacaları.. izler büyüktü-saraybosna..

eis ten polin-kente doğru., g-5-6 ya da hafızanın esrarlı tarihi., karanlıktan

korkuyoruz., zil, şal ve gül. altın yüzük..

adından da anlaşıldığı . gibi bu bir veda

türküsi., deneysel ontoloji- laboratuvarı da bir evren yaratmak., biz, orada., enuma eliş..

tanrım affet beni., üçüncü dünya savaşı.. yeralında dünya var., renksiz., kaybolan yıllar., vittorio pena'nın kısa yaşam öyküsü., dışarda -şimdi ancak devam edebilirim-., o yok

olup gidecek., ölümsüz matematik., eskimeye yüz tutmuş bir masal., gök dağı'nın yılan tanrıçası., madonna açmazı., neyse

kaybettiğim., sana taptık ulan., anayurt labirenti., yalan kurgulanır, ya isyan.. berberler: tarih kadar eski bir asiler örgütü..

bıçak darbeleri., ah bu şarkıların gözü kör olsun., çok özel bir makinenin aklı., hafızanın sıfır noktası., evet, isyan., mim için., ilakirema'ların bedensel törenleri., kayıp hayvanlar antolojisi., klişelerimizle biz., aklın yolu labirent., çalıntı bir isyan., yabanıl oğul'un isyan alayı., acısız bir kuşağın dayanılmaz ağırlığı., biz, güzel ülke, bahara dair., gelenek mi., ah, sevgili jan piyer.. özel dedektif olacağım., bir felsefe makinasına descartes'i yükleysek mi., platonik cennet..

t annlann-kralından kralların-tanrısına.. - yenilmiş

kahramanların özgeçmişi., kişisel bir ansiklopediden seçilmiş

maddeler., salıncak, kaydırak, tahterevallı ve kum., anne oraya kaç

adım var., tosağalar ülkesi., rivayet muhtelif., hurufilik..

korkuyorum lalı., hayali tanrılar yaratan bir büyü.,

gelecek kaygısı., bilimin geleceği., şimdiki zamanı yakalayan yolcu.,

yaşam tüketmektir, tükenmektir., bir ölüm biçimi olarak an'ı

atlamak., hep bir başkasının adıyla çağırıyoruz.,

yılan-tanrıça'nın yabanıl gelini., geleceğin mimarları

olarak kolonizatör dervişler., bir fetih problemi., rüyalarda

bir kuş gibi uçamamak.. işte size sihirli bir sözcük: gitmek., gidenler ve gitmek isteyenlere

dair., sodom'dan gidebilmek., bir melek daha geçti., gitmek mi zor kalmak mı., kendinden uzaklaşıp gitmek., bir gezginin not defterinden.,

gözlerin yeşilçamm son yangını., donuk gözler için yazılan oyunlar., yaşam ve ölümün anlamını sorgulayan bir deney., bir de muazzez

vardı., yıldırım göklerin akıl kızı., nereye gidiyoruz?., baha beyin new york yolculuğu., ne kadar hızlıya ne kadar sonsuza..

Metinlerin siyah-beyaz okyanusunda sürüklenen hayalet gemi'de bir kamaram olsun istiyorum.

Oniki aylık yolculuk bedeli olan
150 000 TL yi 151-207 babur akyol
t.c. ziraat bankası çemenzar
şubesine yatırdım, makbuz
ilişiktir,

ad-soyad:

adres:

"GÖZLERİN YEŞİLÇAMIN SON YANGINI"*

aydın bulut

SAHNE II. ALEXİN ODASI/İÇ/GÜN (GERİ DÖNÜŞ 25 YIL ÖNCE)

Alex gözlerinde delice bir ifadeyle resim yapmaktadır. Yaptığı resmi görmeyiz.

ALEX- Yavaş yavaş beliriyorsunuz hanımefendi. Lâkin bu kez bir başka bakıyorsunuz... Bir başka... Sizi kendime yapıyorum... Yalnızca kendime. Gözlerinizin sırrını kendim için çözeceğim. Yalnızca bana bakacaksınız.

Kapı aralık kalmıştır.
Adem'in yüzü görünür.
Alex'i izler.

ALEX- Gözlerinizi yapabilirsem
eğer benim olacaksınız hanımefendi.

*Gözlerinin sırrını çözdüğünü sanmıştı.
BİR çingene fal bakmış ve anlatmıştı.
On küçük zenci, hepsi bir odada
yaşıyordu. Çingene yokuşu ağır ağır
çıkarken (yorgundur) Alex yolunu
kesti, (ağız içki kocar). Belindeki
silahı gösterdi ve ağzından öptü
çingeneyi. On küçük zenciye anlattı bu
hikâyeyi on küçük dudak on büyük
kahkahayla açıldı.*

*"Gözlerinin sırrını çözdüm ve gördüm
ki saydam değil gözbebekleri, dıştan
sırlı bir ayna ve yansıyan benim
suretimdi." dedi. On küçük zencinin
gözleri dumanlanır. Sigara elden ele
dolaşır.*

Herşey plastikten olmaya başlarken fener afişi yapan ustaların da devri kapanır: Filmdeki artistin gözlerini resmederken parmakları, titreyen elleri, boyamaktan yorgun düşen ustaların ve her yüzün manasını vermeye

çabalarken değişim değerinden başka birşey yaratan ustalığın kimseye bir faydası kalmamıştır. Işıklı tabelaların devri başlar ve köprüaltı aşkları fener afişlerinde saklı kalır.

Bir film hilesiyle, çingene ve Alex köprüaltında yeniden karşılaşır. "Köprüaltı yok, şimdiki gençler Köprüüstü Aşkları'nı izliyor. Yeni köprü ne zaman yanacak dersin!" dedi. Çingene "Sütlüce İskelesini yakan benim" dedi. Birlikte "Kahramanlara ihtiyacımız yok" diye bağırılar. "Köprüüstü Aşkları"nın finalini değiştirme kararı aldılar. Ve bir plan yaptılar.

SAHNE 18. ALEX'İN ODASI/İÇ/GÜN (GERİ DÖNÜŞ-25 YIL ÖNCE)

Adem Alex'in kapısını yavaşça aralar. Alex sızmıştır. Elinden şişesi düşer. Adem irkilir. Sonra Türkân Şoray tablosuna bakar. Bir an kararsızlıktan sonra eline fırçayı alır ve Türkân Şoray'ın gözlerini yapmaya başlar. Tablo bittiğinde yüzü terlemiştir. Türkân Şoray'ın gözleri bütün canlılığıyla belirir. Birden Alex'in yüzünü görürüz. Bir an bir gülümseme belirir. Sonra birden çehresini bir kin sarar. Elindeki sopayla Adem'in eline vurur. Adem acı ve şaşkınlıkla döner. Alex olduğu yere çöker: Adem hızla odayı terkeder.

*"Yaz Yağmuru'nu okumuş muydun?"
diye sordu çingene. "O vapura
binrneliydim" diye cevap verdi ve yanan
bir köprüyü gösterdi...*

* Özer Kızıltan, Sami Şekeroğlu Atölyesi 1992-93
Dönemi Kısa film Çalışması.

Gözlerinin sırrını çözdüğünü sanmıştı.

DONUK GÖZLER İÇİN YAZILAN OYUNLAR

selçuk akman

I

Geçmiş zaman peşinde ben ve dostum dolunay
geceleri birbirine kattık
katıksız düşlerimiz izinsiz
Alındı elimizden
yine halimizden memnun susardık

Erenköy'ün kaybolan ağaçları Sızardı boşluğuma
Salacak sözleri verirdik rıhtımda dilenci vapurlarına
şarkısız kalmaktan başka ne yapabilirdim ki
parmaklarımda
Sonla biten ortasız bir hilal
dudaklarım bir avuç duman.

Yaşarken ölümü düşünmek midir doğru olan
Saat sekiz akşamlarında denize dönmeksizin Sırılsıklam
Yoksa
yeniden başlamaktan Söz açan uslu ruhların Sesinden
Kırgın Ayrılıkları mı seçsem:
Sararmış yanılgılarımdan,
Boş bakışların kararlı Soru işaretlerine mi yenilsem?

II

Uzar dururdu yorgun bacaklarımız alkol komalarında
Ses tellerimiz alışılmış beklemleri yaşayan kısaltmalardı
Kısık kahkahalar atardık ki
bilinmesin diyedir gençliğimiz
Sarkık gözkapakları selam dururdu Sigara dumanlarına
kararlıydık neydik!
Oysa ölmeye hazır değildik Sıradan
Suratsız aydedeler yansır yeryüzüne;
gündüzlerinkaranlığından.

*Ve bir gün yok oldu tüm yaşananlar bitirilmiş şiirler gibi
Yakınmak gerekli miydi:
donuk gözler için yazılan oyunlar!*

III

Ve bir gün yok oldu tüm yaşananlar bitirilmiş şiirler gibi
Yakınmak gerekli miydi:
donuk gözler için yazılan oyunlar!
Sığıntı Sokakları Seçen bir ben miydim bu şehirde!
Olumsuz incelikleri arayan kim
açık deniz düşleri kuran...
Kalabalıklarla saklambaç oynayan gözlerde
donuk işkencelerde ölen kır çiçekleri ben miydim
tembel çay saatlerinde sararan...

IV

Geçmiş zaman peşinde ben ve Beşiktaş'ta bir meydan
Gelemedik sonuna
biz en öndeydik Sırtımızda anılar
Aklımızda ne kaldı:
unutulması gereken
Sarsak bir Seveda
ve sürülmesi zorunlu anılar...

Erenköy'ün kaybolan ağaçları Sızarsa boşluğuna
Sen Salacak Sözleri ver:
Kalanlardan
Dilenci Vapurlarına...

kara göründü!

YAŞAM VE ÖLÜMÜN ANLAMINI SORGULAYAN BİR DENEY

terrel miedaner

"Anatol'un tavrı yeterince açık" dedi Hunt, "O, biyolojik hayatı makinenin karmaşık bir şekli olarak görüyor".

Omzunu silkti ama kayıtsız değildi. "Adamdan etkilendiğimi itiraf etmeliyim ama bu felsefeyi kabul edemem".

"Üzerinde düşün" diye öneride bulundu Hunt.

"Biliyorsun yeni-evrimci teoriye göre hayvan bedenleri tamamiyle *mekanistik* bir işlem tarafından şekillenir. Her hücre daha büyük ve karmaşık bir düzeneğe eklemlenmiş mikroskopik bir makinedir".

Dirksen başını iki yana salladı. "Fakat insan ve hayvan bedenleri makinelerden fazla birşeydirler. Üreme eyleminin kendisi onları farklı kılar".

"Neden?", diye sorar Hunt "Bir biyolojik makinenin bir diğerini doğurması fevkalade bir şey mi? Dişi bir memeliye gebe kalması ve doğum yapması için gerekli olan yaratıcı düşünce, makine parçalarını hareket ettiren otomatik döndürücününkinden hiç de fazla değil".

Dirksen'in gözlerinde şimşekler çaktı. "Yoksa otomatik döndürücünün doğum sırasında birşeyler hissettiğini mi düşünüyorsun?" diye itirazetti.

"Metali şiddetle zorlanmış, sonuç olarak da döndürücü yıpranmış oluyor".

"Hissetmekle" kastettiğim şeyin bu olduğunu sanmıyorum".

"Ben de öyle " diye onayladı Hunt. "Fakat

kimin ve neyin duygulara sahip olduğunu bilmek her zaman için kolay değildir. Yetiştığım çiftlikte bir batında doğan yavrularını ezerek öldürme -sanırım kazayla- gibi talihsiz bir eğilimi olan dişi bir domuz vardı. Sonra, yavrularının ölü bedenlerini yedi. Anaç duygulara sahip olduğunu söyleyebilir misin?"

"Domuzlar hakkında konuşmuyorum!"

"İnsanlar hakkında da aynı şekilde konuşabilirdik. Kaç yeni doğmuş bebeğin tuvalette boğulduğunu tahmin etmek ister miydin?"

Dirksen konuşamayacak kadar dehşet içindeydi.

Biraz sessizlikten sonra Hunt devam etti. "Klane'de makinelerle ilgili olarak gördüğün yalnızca farklı bir perspektif. Makineler, onun için, bir başka yaşam şekli; plastik ve metallerden kendi kendine yaratabileceği bir şekil. Ve kendisini bir makine olarak görecektir kadar da dürüst".

"Makineler doğuran bir makine" diye alaya aldı Dirksen. "Az sonra Klane'nin bir anne olduğunu söyleyeceksin".

"Hayır" dedi Hunt. "O bir mühendis. Her ne kadar inşa edilmiş makineler insan bedeniyle karşılaştırıldığında kaba ve basit olsalar da, düşünsel bir işlemin sonucu olmaları açısından, basit biyolojik üretimden daha üstün bir işi temsilerler."

"Fakat makinelere bir yakınlık hissetmiyorum!" dedi Dirksen. "Duygusal konuşursak, hayvanlara davranışımızla makinelere davranışımız arasında mantıksal açıklamaya karşı koyan bir fark var. Demek istiyorum ki

50 Yılın Tecrübesi

*BAYKARA,
başta Lassa ürünleri olmak üzere
lastik, jant, akü ve aksesuar
satış ve servisinde
yarım yüzyıldır sürücülere ve
araç sahiplerine hizmet veriyor.
Şirketlere sunduğu
özel imkanlarla birlikte.*

B A Y K A R A

MOTORLU ARAÇLAR LASTİK VE PARÇA TİCARET A.Ş.

AKDENİZ CAD. 113/B 34260 FATİH - İSTANBUL (Vatan Cad. Lunapark Karşısı)

TEL: 521 45 69-523 84 13-521 93 59 FAKS: 525 82 62

ben bir makineyi kırabilir ve hiç de üzülmeyleyebilirim, ama bir hayvanı öldüremem."

"Hiç denedin mi?"

"Bir şekilde" diye hatırladı Dirksen. "Okul yurdundaki odamız farelerin istilasına uğramıştı; ben de bir kapan kurdum. Fakat, nihayet bir tanesini yakaladığımda kapanı boşaltmadım; zavallı ölü şey öyle incinmiş ve zararsız görünüyordu ki! Ben de kapanla birlikte hepsini arka bahçeye gömdüm ve farelerle birlikte yaşamının onları öldürmekten çok daha hoş olduğunda karar kıldım."

"Hâlâ et yiyorsun ama" diye dikkatini çekti Hunt. "Öyleyse nefret ettiğin öldürmenin kendisi değil, bunu senin yapman."

"Bak" dedi, rahatsızca. "Bu tartışma hayata karşı temel saygı konusunu esgeçiyor. Hayvanlarla ortak bir tarafımız var bunu görüyorsun değil mi?"

"Klane'in ilginç bulabileceğin bir kuramı var" diye ısrarla devam etti Hunt. "O gerçek ya da muhayyel biyolojik akrabalığın senin hayata karşı duyduğun 'temel saygı'yla hiçbir ilgisi olmadığını söylerdi. Aslında öldürmeyi yalnızca hayvan ölüme karşı koyduğu için sevmezsin. Bağırır, çırpır ya da mahzun mahzun bakar, onu yoketmemen için sana yalvarır. Ve bu arada hayvanını savunmasını hisseden senin zihnindir, biyolojik bedeninin değil."

Ona ikna olmamış bir ifadeyle baktı. Hunt masaya bir miktar para bıraktı, sandalyesini geri çekti. "Benimle gel."

Yarım saat sonra Dirksen kendini, vekiliyle birlikte Klane'in evine girerken buldu. Onu bodrum katına kadar izledi. Hunt burada düzinelerce dolaptan birini açtı ve küçük, renkli lambaları, pürüzsüz yüzeyinde mekanik çıkıntıları olan alüminyumdan büyük bir böceğe benzer birşey getirdi. Dirksen'e alt yüzündeki üç lastik tekerleği gösterdi. Düz metal tabakanın üzerinde şablonla YARATIK MARK III kelimeleri yazılıydı.

Hunt cihazı mermer zemin üzerine bıraktı ve alt kısmındaki küçük bir düğmeyi çevirdi. Oyuncak, sessiz bir vızıltıyla birşey arar gibi zeminde ileri geri hareket etmeye başladı. Bir an için durdu, sonra büyükçe bir şasenin alt kısmına yakın bir yerdeki elektrik çıkışına doğru gitti. Prizin önünde durdu. Metalik gövdesindeki bir delikten çıkardığı bir çift çıkıntıyı enerji kaynağına soktu. Bedenindeki bazı lambalar yeşil ışıklar saçmaya başladı ve içinden kedi mırıltısına benzer bir ses geldi. Dirksen buluşu ilgiyle karşıladı. "Mekanik bir hayvan. Akıllı... Fakat tüm bunlar ne demek oluyor?"

Hunt yakındaki bir tezgahda bulunan çekice uzandı ve onu Dirksen'e uzattı: "Onu öldürmeni istiyorum."

"Neden bahsediyorsun sen?" dedi Dirksen hafifçe telaşlanarak. "Neden öldürecek... kıracaktım... o makineyi?" Silahı almayı reddederek geriye çekildi.

"Yalnızca bir deney olarak" diye yanıtladı Hunt.

"Birkaç yıl önce Klane'in isteğiyle bunu bizzat kendim denedim ve öğretici buldum."

"Ne öğrendin?"

"Yaşam ve ölümün anlamı hakkında birşey." Dirksen Hunt'a şüpheyle bakmaya devam etti.

"Yaratığın seni üzebilecek hiçbir savunması yok" diye onu temin etti. "Yalnızca, onu kovalarken başka bir yere vurma." Çekici eline verdi.

Dirksen tereddüt içinde ileri doğru bir adım attı, silahı aldı ve yan tarafta elektriği emdikçe mırıltılar çıkaran tuhaf makineye baktı. Ona doğru yürüdü, durdu ve çekici kaldırdı. "Fakat yiyor" dedi Hunt'a dönerek.

Hunt güldü. Kızarak çekici iki eliyle birden kavradı, kaldırdı ve hızla yere indirdi.

Fakat, korku çılgılığına benzeyen keskin bir sesle

yaratık çenesini prizden çekti ve aniden geriye doğru hareket etti. Çekiç sertçe zemine, zeminin daha önce makinenin gövdesiyle kaplı bölümüne vurdu. Mermer zeminde çentikler açılmıştı.

Dirksen başını kaldırıp baktı. Hunt gülüyordu. Makine iki metre öteye gidip durdu, ona bakıyordu. Hayır, diye karar verdi, ona bakmıyordu. Dirksen, kendine kızarak silahını kavradı ve avını dikkatle izledi. Önündeki bir çift kırmızı ışık insan beyninin ortalama alfadalgası frekansında yanıp sönerken, makine geri geri gidiyordu. Dirksen bir hamle yaptı, çekici salladı ve ıskaladı...

On dakika sonra, kıpkırmızı bir halde nefes • nefese Hunt'a döndü. Makineyi kovalarken vücudunu birkaç yere ve başını da iş tezgahına çarpmıştı; her tarafı sızlıyor, başı ağrıyordu. "Bu büyük bir fareyi kovalamak gibi birşey! Herneyse aptal pilleri ne zaman bitecek acaba?" Hunt saatine baktı. "Sanırım seni oyalayacak bir yarım saat daha kazandı" Tezgahın altında başka bir priz bulmuş olan yaratığı gösterdi. "Fakat, onu yakalamanın daha kolay bir yolu var".

"Seni dinliyorum."

"Çekici yere bırak ve onu yerden al"

"Yalnızca ... yerden almak?"

"Evet. O yalnızca kendi türünden tehlikeleri tanır; yani çekicin çelik başını tehlike olarak algılıyor. Silahsız protoplazmalara güvenmeye programlanmıştır."

Dirksen çekici tezgaha bıraktı, yavaşça makineye doğru yürüdü. O kıpırdamadı. Mırıltı kesilmişti, soluk sarı ışıkları tatlı tatlı yanıyordu. Dirksen yavaşça uzandı ve ihtiyatla dokundu. Hafif bir titreme hissetti. Öfkeyle onu iki eliyle birden kavradı. Işıkları açık yeşile dönuştü, metal cildinin hoş ılıklığında • motorlarınınpürüzsüz mırıltısını duyabiliyordu.

"Eee, şimdi bu aptal şeyi n'apacağım?" diye kızgınlıkla sordu Dirksen.

"Oh, onu tezgahın üzerine sırtüstü yatır. O pozisyonda tamamiyle aciz olacaktır ve istediğin zaman ona vurabilirsin."

"Bu işi *antropomorfizm* olmadan da yapabilirim" diye homurdandı Dirksen ve bu şeyin içini görmeye karar verdi.

Makineyi ters çevirip yatırdığında ışıkları tekrar kırmızı olmuştu. Tekerlekleri kısa bir süre döndükten sonra durdu. Dirksen çekici tekrar eline aldı, havaya kaldırdı ve düzgün bir kavis çizerek yere indirdi, savunmasız makineye... Tekerleklerden biri zedelendi. Sonra aynı yere tekrar, bir darbe daha... Zedelenmiş tekerlekten metalik bir gıcırtı sesi geliyordu. Yaratık düzensiz aralıklarla dönmeye başladı. Altkısından bir kopma sesi geldi, makine durdu, ışıkları mahzun, parlıyordu.

Dirksen dudaklarını sıkıca birbirine kenetledi ve çekici son bir darbe için kaldırdı. Fakat çekici kaldırdığı gibi, yaratığın içinden bir ses geldi; bebek ağlamasına benzer ince bir ses. Dirksen çekici düşürdü ve geriledi; gözleri masanın üzerinde, yaratığın altında oluşmuş kırmızı, kaygan sıvıdan göldeydi. Dehşetle Hunt'a baktı. "Bu bu...."

"Yalnızca bir makine" dedi Hunt bu kez ciddiyetle. "Bunlar gibi, evrimsel öncülleri gibi." Elleriyle atölyede etraflarında duran sessiz ve tehditkar izleyicileri gösterdi. "Fakat onlardan farklı olarak, o akıbetini hisseder ve imdat çağırır."

"Ters çevir" dedi Dirksen sertçe. Hunt masaya doğru yürüdü, küçük enerji düğmesini oynatmaya çalıştı. "Korkarım onu halletmişsin" Çekici düştüğü yerden aldı. "Öldürücü darbeyi vermek ister miydin?"

Hunt çekici kaldırdığında Dirksen başını iki yana sallayarak geri çekildi. "Halledemez misin?" Kısa, metalik bir gıcırtı oldu. Dirksen ürktü ve başını çevirdi. Ağlama kesildi. Sessizlik içinde yukarı döndüler.

kara göründü!

Metin Üzerine Düşünceler

Douglas R. Hofstadter

John Hunt uyarır, "Fakat kim ya da neyin duygulara sahip olduğunu bilmek her zaman için kolay değildir." Metnin düğüm noktası burası. Lee Dirksen başla, yaşamın özü olarak kendi üreme gücüne tutunur. Hunt, ona hemen, cansız cihazların kendilerini oluşturabileceklerini hatırlatır. Ve de içlerinde kendilerini yeniden üretebilecek talimatları taşıyan mikroplan, virüsleri... Ruhları var mı? Şüpheli!

Dirksen, daha sonra, kilit nokta olarak duygu fikrine başvurur. Ve bu noktayı açıklığa kavuşturmak için yazar, mekanik, metalik duyguların olabilirliğine sizi ikna etmeye çalışır. "Alüminyum böcek", "korku çılgılığına benzeyen keskin bir ses", "ona bakıyordu", "hafif titreme", "metal cildinin hoş ılıklığı", "aciz makine", "düzensiz aralıklarla dönmek", "ışıkları mahzun, parlamak" türünden ifadeler kullanır. Tüm bunlar oldukça çarpıcı görünüyor, ancak bir sonraki imgesi hepsinden daha etkileyici: "masanın üzerinde, yarattığın altında oluşmuş kırmızı, kaygan sıvıdan göl", "içinden bir ses geldi; bebek ağlamasına benzer ince bir ses".

İmgeler o denli kışkırtıcı ki insan etkileniyor. İnsan yönlendirildiği duygusuna kapılabilir, hatta başedemediği güdüsel acıma hisleri için kızgınlık duyabilir. Lavabodaki karıncayı musluğu açarak boğmak bazıları için ne kadar zordur! Bazıları için de evcil piranhalarını küçük balıklarla beslemek hergün ne kadar kolaydır! Çizgiyi nereye çekmeliyiz? Kutsal olan ve gözden çıkarılabilir olan ne?

Çok azımız vejeteryandır ya da yaşamında başka seçenekleri ciddiyetle gözönünde bulundurur. İnek, domuz ve diğerlerini öldürme fikriyle çok da barışık olduğumuz için mi? Güç. Bir biftek ikram edildiğinde tabağımızda duranın ölü bir hayvanın iri bir parçası olduğunun hatırlatılmasını çoğumuz istemeyiz. Çoğu kez dilin bize sunduğu olanaklardan yararlanır, çifte standart kullanmak pahasına kendimizi koruruz. Yemek yemenin gerçek doğasından aynı cinsellik ve dışkılamada olduğu gibi ancak örtük olarak sözedilir: "dana pirzola", "aşk yapmak", "tualete gitmek" vs. Mezbahada süregiden bir cankıyım olduğunu bilir de her nasılsa damağımız bunun hatırlatılmasından pek hoşlanmaz.

Hangisini daha kolay tahrip edebilirsiniz: sizinle iyi satranç oynayan ve hamlesini düşünürken kırmızı ışıkları parıldayan bir *Satranç Savaşçısı VII'yi* mi yoksa çocukken sevdiğiniz küçük şirin ayınız *Teddy'ji* mi? Neden

bu fikir insana dokunuyor? Küçüklüğü, masumiyeti ve savunmasızlığı bir şekilde ima ettiği için mi acaba?

Duygusal göndermelere oldukça duyarlı ancak ruh nitelendirmelerinde oldukça seçiciyiz. Naziler nasıl oldu da onca Yahudi'yi öldürmenin makul olduğuna kendilerini ikna ettiler? Amerikalılar, Vietnam'da onca "Çinli israfına nasıl oldu da o kadar istekli olabildiler? Öyle görünüyor ki duygulardan biri -vatanseverlik- bir sübap gibi iş görebiliyor ve böylelikle kurbanımızı kendi yansımamız olarak görmemizi, tanımlamamızı sağlayan diğer duyguları kontrol edebiliyor.

Bir dereceye kadar hepimiz animistiz yani ruhçuyuz. Kimilerimiz arabalarına *kişilik* yükler, kimilerimiz de daktilolarına ya da oyuncaklarına bir *ruha* sahipmiş gibi *canlı* muamelesi yapar. Birşeyleri yakmak hep güçtür çünkü yanan hep *bizden* bir parçadır. Açıkçası, eşyalara yansıttığımız bu *ruh* yalnızca zihinlerimizdeki bir imgedir. Böyle olmakla birlikte neden arkadaşlarımıza ve ailelerimize yansıttığımız ruh bunlardan farklıdır?

Hepimizin haleti ruhiyesine ve çevreden aldığı uyaranlara göre değişen ve ortaya çıkarması kimi güç kimi kolay olan bir *empati* (gönüldeşlik, başkalarının hislerini anlama ç.n) dağarcığı vardır. Bazen sadece birkaç sözcük ya da anlık bir yüz ifadesi bizi kalbimizden vurur, yumuşarız. Bazen de kaskatı, buz gibi kalakalırız, hiç kıpırtısız.

Bu metinde küçük yaratığın ölüme karşı savaşı Lee Dirksen'in ve bizim yüreklerimizi sızlatır. Küçük yaratığın yaşam savaşı verişini izleriz ya da Dylan Thomas'ın sözcükleriyle "ışığın ölümüne karşı" savaşını, "o güzel geceye tatlı tatlı girmeyi" reddetmesini... Muhtemel akıbetini kabullenışı ise belki de tüm olan bitenlerin en inandırıcı olanı. Bu bize kesilmek üzere rastgele seçilmeyi beklerken yaklaşan kaçınılmaz akıbetleri karşısında titreşen bahtsız hayvanların durumunu hatırlatıyor.

Bir bebek ne zaman bir ruh sahibi olur? Bu, son derece duygusal metinde, *ruhun* açıkça tanımlanmış hiçbir içsel durumun işlevi olarak ortaya çıkmadığını ancak bizim yansıtma yeteneğimizin bir işlevi olduğunu gördük. Bu, yeterince tuhaf olmakla birlikte tüm yaklaşımların en davranışçı olanı! İçsel mekanizmalar hakkında hiçbir soru sormuyoruz, onun yerine herşeyi davranışlara dayandırıyoruz.

BİR DE MUAZZEZ VARDI.

ferhat aktan

*dinlerdim telaşlı kanunlardan sarışın türkçeyi
nasıl da sevdim ne iştir bilmeden sevmeyi*

Sen, yaz akşamları dinlenirsin, üzerine evvelbahar yaprakları yağarken, eski şarkıları söylersin pas tutmuş kulaklarımıza. Kaybettiğimiz o günleri buluruz sarışınılığında. Olsa olsa böyle yaşardım diyebilmek içindir tüm çabalarımız.

Kırık dökük bir pikapta dinlemiştim şarkılarını. Hangi seneydi bilmiyorum ama hatırladığım tek anı eskimiş bir yüzden dökülen kırık bir incesazdı. Boğazda sandala dayanmış denizkızı Eftelya'nın sesinden kurulan hayaller ve Müthiş Bir Tren'de eski zaman elbiseleriyle seyahat eden, Sabahattin Ali'nin Hanende Meleği geliyor aklıma.

Artık perde arkasından dinlenen Safiye Ayla'nın hiç bir önemi yok, Küçükçiftlik Parkı'nda Çeşm-i Siyahın karanlığındaki Hamiyet'in de. Sana yetişmek çok acıklı -melodram tadındayız ya- seni kaybetmek kadar acı. Sesine kıymet biçiyorlar. Yeniyetmeleri yetiştiriyorlar. Aynı onun gibi sesi diyorlar. Sen dışarı çıkıp, arada bir gittiğin sazlarda, sahte alkışlarıyla imitasyon hanendelere "Suç sende değil, seni buraya çıkaranlarda" diyorsun. Benimse gözlerim yaşlı. Çünkü o mahur beste çalıyor Müjgan'la ben ağlaşıyoruz. Müjgan seni seviyor, ben de onu. Ve biz seninle eski ahşap evlerin serin odalarında unutulmuş ruhları bekliyoruz, umutsuz aşkları. Neyin uzak fısıltısını hatırlamaya çalışıyoruz.

Uzaklardan bir Blues dinlemiştim sesinden. Sesin yine o sestiydi, eski bir New Orleans ağıtına eşlik ediyordu. *Nobody knows the trouble I've seen ...* Belki bir tercüme hatası ama *ağlamakla inlemekle ömür geçip gidiyor...* Diyebiliyor muyduk? Yok, artık biliyorum ki giden sevgililer geri dönmüyor. Ve her biri memnun yerinden. Ben sessiz bir hayalet gemiye binmiş seni dinliyorum. Gidişine üzüleceğim ama elimden gelen bu. Seninle bir devir kapanacak. Küçük sevinçler ve acele yaşamlar bizi bekliyor. Tumturaklı, ama asla acıklı olmayan acıların, keyifli anlarını kaybedeceğiz.

*çoktan unutturdum ben seni çoktan
ah! bu şarkıların gözü kör olsun*

YILDIRIMLI GÖKLERİN AKIL-KIZI

sadık türksavaş

Gök oğullarının ve yer kızlarının uzlaşmaz iş birliğinden doğan genç Tanrılar ve Tanrıçalar;... yıldırımli bulutların kılavuzluğunda, toprağın karanlık ve tehlikeli dibinden uzaklaştırılıp, Yüce-Dağ'ın aydınlık ve görkemli zirvesine çıkarılmakta,... insan ruhunun karmaşık ve karanlık dehlizlerini keşfe çıkan mermerin kıvrımı, kendiliğindenliğin belirsiz gücünü, yılanın berrak dünyasına, giderek daha fazla hakim kılmaktadır.

İşte bir gün,... Yeryüzü'nün ilk su çifti Okeanas ve Tethys'ten doğan, Titanların Akıl-Tanrıçası bin yüzlü Metis de;.. Tanrıların-Kralı'nın tuzağına düşerek O'nun arzusuna teslim olacak, daha sonra yine O'nun tarafından gövdesine çekilerek içinde saklanacak,, ne var ki, gök gözlü Akıl-Kızını da... yine O'nun beyninde doğuracaktır. Yüce-Babası'nın beyninden, elinde kargısı, başında miğferi olduğu halde savaş çıgıkları atarak fırlayan Akıl-Kız;... kalkanına Medusa'nun kesik başını takarak kahramanları koruyacak, akıl kâşifi bir ölümlüye yol gösterecek, bütün Tanrılar'ın tanıklığında Deniz-Tanrı ile yarışarak O'nu yenecek ve diğer genç Tanrılar'a güzelliğin kahramanlığını gösterecektir.

Yeraltının boyun eğdirilmiş lanetli gebeliğine karşı, Akıl-Kızı'na, kendi beyninde gebe kalan Tanrıların-Kralı, kutsal analığın, kutsal babalık tarafından ele geçirilişini temsil edecek,... Ay'ın kara büyümlü Tanrıçası'nın karşısına,... Güneş'in cesaret Tanrıçası'nı çıkaracak,... ve bir gündeğümünde,... hâlâ savaş çıgıklalarının eteklerine ulaştığı Yüce-Dağ'ındaki Altın Sarayı'ndan;... yeryüzünün kan kızılığının, gökyüzünün tan kızılığı ile birleştiği ufka bakarak, göğsünden yara almış olan Akıl-Kızı'na şöyle seslenecektir.

- Ey göklerimin kızı,... Kendini zorla kabul ettiren kaderim, şunu söyletti bana her şeyin sonunda,... Yıkılmaz olma arzusudur, arzuların en yücesi,... Yıkılmaz olma arzusu da İNANÇTIR aslında.... O olmadan, Olamamaktır,... ruhumun enbüyük korkusu.

Akıl-Kız, parmağını göğsündeki kanayan yarasının üzerine bastırarak bakışlarını gökyüzüne çevirir ve ayağa kalkarak hüznle konuşur.

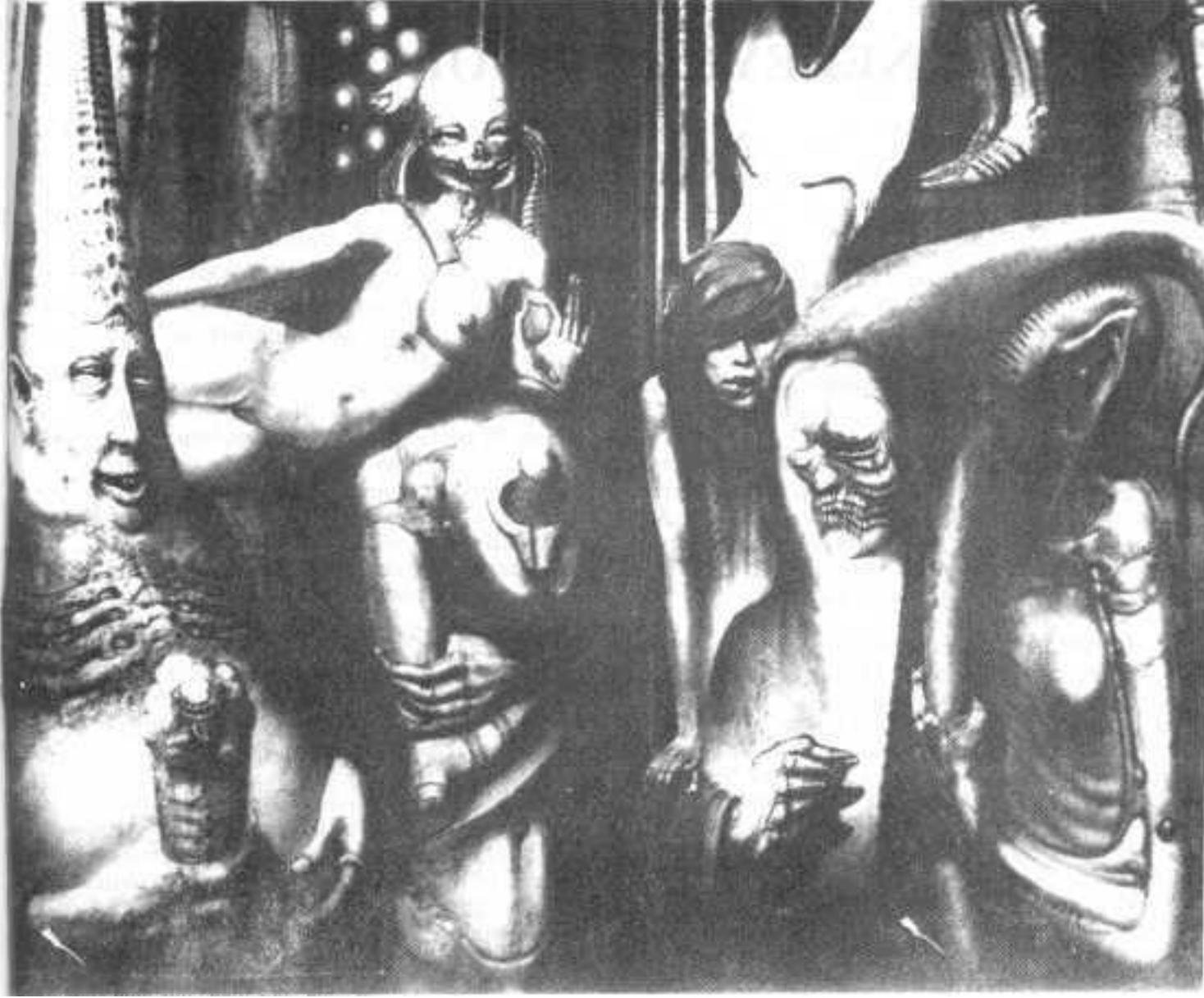
- Bana zorla kabul ettirilen kaderim, şunu fısıldadı ruhuma her şeyin sonunda, Yüce-Baba.... "Zalim olmaya başladığını hissettiğin an, ...kendine karşı zalim olmaya başlarsın" ve ben de İNANDIM O'na.

Gök gözlü Tanrıça, bakışlarını Yüce-Babası'na çevirerek devam eder.

- Bir gün,... bir ölümlü kral ise, şöyle bağırды kulağıma kutsal bir cenk anında.... "Keçilerin-Tanrısı geri dönecek,.....O, muhteşem bir alayla geri gelecek,... akıl ile ruh arasına çözümsüz bir zıtlık koyacak ve tekrar gidecek".... Fakat,... bense inanmadım O'na.

Tanrılar-Kralı, kollarını gökyüzüne doğru açarak hiddetle cevap verirken, yeryüzünün kan kızılı, gökyüzünün tan kızılından ayrılmaya başlamıştır.

- Ey gök kızım,... Bir gün, kara ormandan inen bir kâhine,... sonumun ne olacağını sordur.... O da,... aynada bana kendi yüzümü gösterdi.... Ben ise, o an o aynayı yıldırımlarımla vurdum. Kısa süren bir sessizlikten sonra, yeryüzünü göstererek, hızla kararan gökyüzüne doğru şöyle haykırır.

- Ey karanlığın kahramanları,.....şunu bilin ki,....ölüm bir acı değil, bir kutsamadır.

Akıl-Kız kargısını eline alır ve Yüce-Babası'na doğru ilerleyerek gök gözlerini O'na diker.....ve, şöyle konuşur.

- Ey Yüce-Baba,.....Bir gün, yüzü yanıklar ülkesinden beyin yiyici bir kâhin,.....usulca sokularak, şöyle fısıldadı kulağıma.... "Şeytanlar,.....eskimiş Tanrılardır aslında"

Gökyüzünü artık tamamen kaplayan kara bulutların arasında ışıklı bir bulut belirir. Akıl-Kız kargısını o buluta doğru kaldırarak hareketsiz kesilir ve kargısında topladığı gökyüzünün yıldırımlarını korkunç gürültülerle yeryüzüne boşaltarak uzaklaşırken babasına şöyle seslenir.

O'na da bir yılan söylemiş,.....Ey Yüce-Baba.

NEREYE GİDİYORUZ?

orhan selim

*"Çok heyecanlıyım... sonunda şansım döndü
galiba..."*

*"Sakin olun Sayın Şenverdi. Şimdi sorunuzu
soracağım ve doğru cevabı verdiğiniz takdirde
Altın Top yarılmasına katılmaya hak
kazanacaksınız..."*

"Klasikler" sorunu zaman zaman gündeme gelen klasik bir sorundur. Gün olur değerleri yeniden keşfedilir, gün olur bir sinema klasiği üzerine bir yazı yazılır, an gelir o yıllanmış sorular tekrar tekrar sorulur: "Biz kimiz", "Nerden geliyoruz, nereye gidiyoruz"...

Felsefe bahçelerinde her dönem kendine özgü gübrelerle beslenen bu klasik sorular hepimiz hayatınızın bir yerinde boş bulunarak sorarsınız. Sonra da unutup gidersiniz. Unutmayı da ne yapacaksınız. Yanıtlanamayan sorularla ömür tüketmek için özel bazı özel duygu durumlarının içinde sürüklenmek gerekiyor sanırım. Ve bunu, yani insanın hayatını türlü felaketlere sürükleyebilecek bu sağlıksız düşünme ve duygulanma tarzını kimseden beklemek doğru olmasa gerek.

Fakat bu sorular eğlenceli ve gösterişli bir hale getirildiğinde pek de hoş birkaç saat geçirebiliyorinsan. "Güldürürkendüşündüren" eğlence programları gibi. Ya da daha ciddi, bilimkurgu filmleri, romanları... Nereye gittiğimiz sorusunu heyecan, renk ve ses gösterisi içerisinde gözler önüne sererken sizi de koltuğunuza mıhlatabiliyor.

"Evet, doğru cevap Sayın Şenverdi!"

*"Evet, şimdi kızlarım geliyor ve siz iki yıldızı
bulduğunuz zaman yüz milyon lira sizin oluyor.
Evet hangi toplayın Şenverdi?"*

"Çok heyecanlıyım Sayın Ümit... İlk defa..."

Bazen de çok farklı çok ilgisiz çok sıradan bir olay sordurtabiliyor bu yüce soruları. "Nereye Gidiyoruz? Bundan sonra ne olacak?" Evet, yarını tasarlamak gücünü elinde bulunduramayan yığınların elinde kalan tedirginlik, keder ve şüphe... Öyle garip bir durum ki herkesin içinde bulunduğu geminin nereye gittiğini kestirmek neredeyse hayat-memat meselesi haline geliyor. Gündelik hayatta çok da aniden farkedilemeyen değişikliklere uyum sağlama, daha iyi bir dişli olma çabası yalnızca sistemin ya da düzeneğin daha iyi çalışması için duyulan kaygıdan kaynaklanan bir güdü değil ama *iyi bir çark dişlisi* olunmadığı zaman daha *dişli* birine yerini kaptırma korkusu galiba. Çünkü hayat zor. Bir bankada kuyruğa girme fişini kullanmayı bilmiyorsanız, otobüslerin değişen güzergâhlarını öğrenemiyorsanız, köprü trafiğinde "sağa yanaşmak" gerektiğini bilmiyorsanız, üniversite tercih sıralamanızın başına **Hukuk** yerine **Bilgisayar** yazmanız gerektiğini farkedemenişseniz, sağ üst cepte otlakçılar için **Maltepe** iç ceple **Marlboro** taşımayı alışkanlık haline getirememişseniz durumunuz vahim demektir.

"/ mi 3 mü Sayın Şenverdi?"

"Bilemiyorum, biraz yardımcı olsanız..."

"Bakın daha 3 hakkınız var Sayın Şenverdi."

*"Nolur biraz yardımcı olsanız. Borçlarımı
ödeyeceğim, Sayın Ümit! Lütfen."*

Hatta bu ayrıntılı hesaplama süreci bazen öylesine yoğunlaşır ki başka hiçbir şey düşünemez oluruz. İşte öyle gecelerden birinde yarışmayagözünüz takılıyor. Belki gözünüzün önüne eski, çok eski, ağırlıklı bilgi yarışmaları geliyor. Halit Kıvanç'ın sunduğu, soruları ekran başında yanıtlamanın babaların lisedeki oğullarına kendilerini göstermelerinin önemli bir

Kadın kocasının dikkatini başka tarafa çekmek için telaşla gevezeliğe bağladı.

Adam dönmüş yine Bedava-V'yi izliyordu. Ara sona ermiş ve yarışma yeniden başlamıştı. Tabii bu o çok zengin programlardan biri değildi. Gündüzleri gösterilen 'Paraya Çıkan Merdiven' adlı ucuz bir yarışmaydı. Yarışmacı olarak sadece kronik kalp, karaciğer ya da akciğer hastalarını kabul ediyorlardı. Bazen izleyicilerin biraz gülmeleri için araya sakat birini de sıkıştırıyorlardı. Yarışmacı döner merdivende basamaklardan çıkmayı başardığı her dakika için on dolar alıyordu. O arada sunucuyla durmadan konuşması gerekliydi. Sunucu iki dakikada bir yarışmacıya onun seçtiği kategoride bir 'Ek Ödül Sorusu soruyordu. Elli dolar değerindeydi bu soru. Başı dönen, soluğu kesilen, kalbi göğsünün içinde acayip taklalar atan yarışmacı, soruyu yanıtlayamazsa elli dolar kazandığı paralardan düşülüyor ve döner merdiven de hızlandırılıyordu.

Stepken King, Azrail Koşuyor

rolü olduğu **nezih** programlar...

Oysa şimdi, heyecanlanıyorsunuz. Telefondaki kadın ağlıyor, sunucudan ona bir **şans** vermesini istiyor. Sinirleniyorsunuz belki, *bu gidişin sonu nereye* diye düşünüyorsunuz. *Hepimiz çığından mı çıktık* diye düşünüyorsunuz. Üstelik bir gece önceki katılımcı ne kadar serinkanlı bir şanslıydı. İş yemeğinizde Tuğrul Anıldı anlatmıştı ya: "Kadın geceleyin rüyasında görmüş 3 ve 5'in altında yıldız olduğunu ve ilk kez aramış...."

Oysa şimdiki talihli, ağlıyor, sızlanıyor, yalvarıyor....

Ne çabuk diye geçiriyorsunuz içinizden. Ştephan King'in kurgusal korku öyküleri ne çabuk gerçek oldu..

Ve şimdi oraya doğru doludizgin yolaldığımızı görüyorsunuz. Tedirgin oluyorsunuz.

"Biraz açayım görmek ister misiniz Sayın Şenverdi?"
"6 galiba..."

"6'nın altında yok Sayın Şenverdi!"
Ağlamaklı: "20 yıldır çalışıyorum Sayın Ümit. Üç çocuğum var. Bu parayla ev alacağım. Bu hayatımın tek fırsatı..."
"1 mi 5 mi Sayın Şenverdi?"
"5"

"1 mi 5 mi Sayın Şenverdi?"
"1 olsun. Hayır hayır 5"
"Açıyorum, Açıyorum....."

Evet, sonunda kadına 100 milyon veriliyor. Siz de rahatlıyorsunuz. *Klasik soruyu* bir tarafa atıyorsunuz; nasılsa birazdan Rüstem Batum Show'da Gönül Yazar var... Gerisi kaç yazar?

**Hayalet Gemi'nin
yakında uğrayacağı
limanlar:**

**iktidar, akıl, korku,
inanç..**

Yazışma adresi:

Hayalet Gemi Yerelması İletişim
Evi Bahariye cad. Hacı Şükrü Sok.
Sağlık ap. Kat 3, Daire 7 Kadıköy
İSTANBUL

Tel: 41 42 45 7 ve 41 42 45 8

BAHA BEY'İN NEW YORK YOLCULUĞU

güliz kucur

Fenerbahçe adası ile yeni açılmış olan lüks lokantaların arasına sıkışıp kalmış salaş bir balıkçı meyhanesine gitmeye bizi Ergun ikna etti. Bu, şimdiye kadar hiç farkına varmadığımız küçük meyhanede bu kadar güzel bir gece geçireceğimizi tahmin edemezdik. Tabii ki Baha Bey'in varlığı gecenin asıl rengini oluşturmuydu. Üzerinden hiç çıkarmadığı siyah takım elbisesi ve fötr şapkasıyla o döküntü fakat sıcak yere girer girmez dikkatimizi çekmişti. Ona yakın masalardan birine oturmaya özen gösterdik. Ergun sürekli gülümsüyordu. Hiç birimiz buraya daha önce gelmediğimizden birazdan Baha Bey'in elinde bir duble rakısıyla masamıza yanaşıp başından geçen maceraları anlatacağını bilmiyorduk. Ergun biliyordu. Masaya eğilerek "Baha Bey, uluslararası sulara yol alan ticaret gemilerinde yirmi yıl boyunca aşçılık yapmış ve başından da inanılmaz olaylar geçmiş çok hoş sohbet bir adamdır" dedi. Nitekim Baha Bey çok geçmeden masamıza teşrif etti ve size aktarmak istediğim meşhur New York yolculuğunu anlatmaya başladı.

New York'a yaptığımız yolculuklardan birinde COCO RICO adlı bir gece klübünde nefis bir sarışınla tanıştım. Gecenin sonunda klüpten birlikte çıktık ve onun evine gittik. Sabaha kadar onun kollarında hiç bir limanda tatmadığım kadar heyecanlı saatler geçirdikten sonra odadaki elbise dolabından tuhaf gıcırtilar gelmeye başladı. Ve kapısı gürültüyle açıldı, içinde siyah takım elbiseli, fötr şapkalı, kara gözlüklü elinde bir tamirci çantası olan bir adam göründü. Sevgilim yataktan fırlayarak, komidinin üzerindeki bir bardak suyu bir nefeste içti ve bana dönüp:

«- Tanıştırayım "Dönmedolap Tamir Mafyası"ndan dostum Clark.» dedi.

Ardından Clark'ın kollarına atılıp:

«- Sevgilim, bu gece kaç dolap döndürdün?» diye sordu.

Clark o nefis şansını elinin tersiyle itip:

«- Yeterince değil ama korkarım sonuncusundan biraz erken döndüm.» diyerek tamir çantasından çıkardığı çekici kafama indirdi.

Şansıma dua ediyorum ki dolap tam o sırada tekrar döndü ve Clark ortadan kayboldu.

Canım sarışınım başımdan akan kanı durdurmaya çalışırken:

«- Hemen burdan gitmem gerekiyor, Clark birazdan döner.» dedi.

Dongömlek ortadaydım, giyinmeye bile vaktim yoktu. Sevgilim o sırada yatak çarşaflarından özenerek kesip hazırladığı koşucuların sırtlarına asılan numaralı bezlerden birini boynuma geçirdi.

Panik içinde otelden ayrılıp, sırtımda 69 numara, limana doğru koşmaya başladım. 33. caddeden geçerken halimi şüpheli bulan bir polis otosu peşime takıldı. Hâlâ arkamdalar mı diye dönüp baktığım bir sırada, çift rakamlı sayılar cehenneminden kovulmuş 88 adamın peşimden koştuğunu gördüm. Bu sırada caddenin iki tarafına sıralanmış kalabalığın arasında bir Türk grubunun "Türkiye... Türkiye..." diye tezahürat yaptıklarını duydum. Ellerindeki pankartın üzerinde "Manhattan-Beverly Hills Hattı Dolmuş

Çığırkanlar" yazılıydı. Onlardan aldığım güçle son bir atağa geçtim. Artık limandaki gemime ulaşmama hiç bir şey engel olamaz diye düşünürken, birdenbire önüme gerilen bir ipe takılıp düştüm. Kaybettiğim kan nedeniyle tekrar ayağa kalkacak gücüm yoktu. Çevremde bir kalabalık toplandı. Bir tv ekibi, kameramanlarıyla yanıma yaklaştı. Muhabir New York'ta düzenlenen uluslararası maratonda Dominik Cumhuriyeti adına yarışmaya katılan Türk asıllı Ziveldo Keleş'in Maratonu birincilikle tamamladığım ve T.C. vatandaşı olmak için Türk Büyükelçiliği'ne sığındığı haberini verdi. Bir kırkbeş santim boylarında bir Dominikli'nin dolmuş çığırkanları tarafından omuzlarda taşındığını gördüm. Maraton düzenleme komitesinden biri yanıma yaklaşp tek rakamlı bir sırt numarası taşıdığım için daha yansın başından diskalifiye edildiğimi ve finale kadar zahmet edip koştuğumu söyleyerek pis pis güldü.

Ardımdaki polis otosu nihayet bana ulaşmıştı. Duyduklarıma inanamıyordum. En sonunda "İnsan Hakları" dedikleri şey benim de başıma gelmişti.

Sevinç içinde, sonradan adının Jimmys olduğunu öğrendiğim izbandutun boynuna

sarıldım. Beni kucağına aldı ve arabaya soktu. Polis merkezine kadar olan yolu onun göğsünde ağlayarak geçirdim.

Merkezde Clark'ın başıma açtığı derdi onlara anlattım. Mafya kayıtlarından Clark'ın sabıka dosyasını çıkardılar. O güne kadar vuku bulan 148 dolap döndürme vakasının sanığı olduğumu öğrendim. Hatta son olarak Walt Disney'deki dönme dolabın onun yüzünden normal hızının üç katı hızla dönmesi sebebiyle yaşlı bir karı kocanın kalp krizinden öldüğünü söylediler.

Artık Amerikan polisinin gözünde suçlu değildim, ama hâlâ don gömlek ortadaydım. Bana verilmiş haklardan aldığım cesaretle bir Türk vatandaşı olarak Amerikan Mafyası tarafından taciz edildiğimi kamuoyuna bildirmememin karşılığı olarak bir adet takım elbise talebinde bulundum.

Tabii ki kabul ettiler ve bana en yakındaki Calvin Klein mağazasından bir takım elbise satın aldılar.

Şu üzerimde görmüş olduğunuz giysiler o New York yolcuğundan yanıma kâr kaldı.

İLETİŞİM'DE EDEBİYAT

ÇAĞDAŞ DÜNYA EDEBİYATI Washington Meydanı **Henry James** • Amerikan Hikâyeleri Antolojisi • Latin Amerika Hikâyeleri Antolojisi • Dikenli Tel **Manuel Scorza** • Varolmanın Dayanılmaz Hafifliği / Yaşam Başka Yerde **Milan Kundera** • Dublinliler / Sanatçının Bir Genç Adam Olarak Portresi **James Joyce** • *G / Bir Zamanlar* EUROPA'da / Domuz Toprak **John Berger** • Lolita **Vladimir Nabokov** • Kum Kitabı / Brodie Raporu / Gölgeye Övgü **Jorge Luis Borges** • Sessiz Bir Ölüm **Simone de Beauvrr** • Lol V. Stein'in Kendinden Geçışı **Marguerite Duras** • Mrs. Dalloway **Virginia Woolf** • Evlenmeyen Adamın Hikâyesi **Doris Lessing** • Döşegimde Ölürken / Ayı / Ağustos Işığı **William Faulkner** • Polonyalı Olmak **Tadeusz Konwicki** • Yurtsuzların Ülkesi **Dugmore Boetie** • Abanoz Kule **John Fowles** • Küskün Kahvenin Türküsü **Garson McCullers** • Tatar Çölü **Dino Buzzati** • Kefenin Cebi Yok **Horace McCoy** • Taşkın **Yevgeni Zamyatin** • Ayrılmak **Dan Franck** • Kurbağa Güncesi **Günter Grass** DÜNYA KLASİKLERİ Tom Jones **Henry Fielding** • Arefe **İvan S.Turgenyev** • Bârtleby **Herman Melville** • Adsız Sansız Bir Jude **Thomas Hardy** ÇAĞDAŞ TÜRK YAZARLARI Tutunamayanlar / Tehlikeli Oyunlar / Oyunlarla Yaşayanlar / Korkuyu Beklerken / Bir Bilim Adamının Romanı / Günlük ve Eylembilim (*Bütün Eserleri*) **Oğuz Atay** • Gece **Bilge Karasu** • Ten ve Gölge **Hulki Aktunc** • Aylak Adam / Anayurt Otel **Yusuf Atılğan** • Yusuf Atılğan'a Armağan Kitabı • Geceyi Tanıdım-Erostratus **Nazlı Eray** • Ruh Üşümesi / Sessizliğin İlk Sesi / Çok Uzak-Fazla Yakın / Hayır **Adalet Ağaoğlu** • Aşkım Bana Resimaltı / 'Bekle' Dedim Gölgeye / Erkek Hikâyeleri / Macbeth. Muhitimize Uyarlama Denemesi / Gaib Romans **Ümit Kıvanç** • Merdivenaltı **Yeşim Dorman Müderrisoğlu** • Tek Kişilik Ölüm **Nuray Tekin** • Symphonia Kakophomca **İCriton Dinçmen** • Yüzyetmişaltı Yıl **Mehmet Fehmi İmre** • Jönler **Bekir Fahri** • Zaniyeler **Salâhaddin Enis**

İLETİŞİM YA YINLARI

• İSTANBUL Klodfarer Caddesi İletişim Han No. 7 34400 Çağa/oğlu Tel. 51622 60-61-62 / Fax: 516 12 58
• ANKARA: Konur Sokak No.24/4 06640 Kızılay Tel. 425 36 00 - 425 20 711 Fax: 425 18 15
• İZMİR: 857 Sokak İzmirlioğlu İşhanı No. 306 35250 Konak Tel. 84 90 42 / fax: 84 46 65

Aylık bültenimizi kitapçılardan isteyin. (Bedelsizdir)

NE KADAR HIZLIYA NE KADAR SONSUZA

adnan kurt

Zaman Avcısı'na

Zamanı durdurmak, en küçük zamansal ayrıntıları irdelemek, uzağa, sonsuza gitmek, hızlı gitmek sanatsal uğraşların, işlevsel temellerini oluşturan eylemlerdendir. Yani bu eylemlerle yapılmak istenilen, insanın duysal olarak algılayamadığı şeyleri / anları / ayrıntıları / şeytanları betimlemek, göstermek ve sanatsal uyarlamalarla 'insan'a ulaştırmaktır.

Benim anlatmak istediğim görsel duyumların nasıl oluştuğuna ilişkin ipuçları, zamansal ayrıntıları ölçmenin teknikleri gibi şeyler; yani aklımdan gelip geçenler.

Fizik, bizim dört boyutlu bir evrende yaşadığımızı ve ölçümlerimizin bu dört boyutlu uzay zamandaki değişkenlere denk geldiğini öngörüyor. Eğer bu ölçümler zamandan bağımsızsa, değişmediği varsayılan niceliklerden ve bunların uzaysal dağılımlarından oluşabilir: Yani kütle, iki boyutlu görüntüler, üç boyutlu cisimlerin uzunluk değerleri; üç boyutlu cisimlerin değişik bakış noktalarından iki boyutlu izdüşümleri (belki fotoğrafları), bunların mikroskopik ayrıntıları ve alışlagelmiş çok sayıda yöntemlerle değişik ölçümleri.

Galile ile birlikte devinim ve ayrıntılarına ilişkin analitik fikirler düşünsel yaşamımıza girmeye başladı. Gündelik yaşamımızda zamansal ayrıntılar, ve zamansal ilişkilerin ölçülmesi, değerlendirilmesi yirminci yüzyılda belirginleşti. Artık ilgi alanları durağan yapısal ilişkiler dışında devingen ilişkilere de taşıyor. Niceliklerin zamana göre değişmesi bilimsel anlam içerirken, sanatsal olarak da bunun getirdiği yeni anlamlar/yorumlar dünyası var.

Uzaysal boyutlarda uzunluk ölçümleri yapmak

için metre çubukları kullanabiliriz. Eğer istersek bir mikroskopla, mikronlar uzunluğunda bile ölçümler yapabiliriz.

Uzaysal ölçümleri bu şekilde geçiştirmemi kabullenirseniz, zamansal ölçümlere geçebiliriz. Zamanın tanımı üzerine pek tutarlı ya da çok genel ve geçerli bir varsayım bulmak olası değil. Ama psikolojik algılamalar cinsinden, bir ölçüm sonucunun, değişiklikleri, bizlere 'zaman' diyebileceğimiz süreci anımsatır. Yani bir çiçeğin boyunun değişmesi, saçlarımızın uzaması, yazdığımız şeylerin kapladığı alanın çoğalmasa gibi. O halde, sabit hızda değişen bir nicelik olduğunu kabullenip, bunu eşit aralıklara bölersek ona 'zaman' çizelgesi / saat / takvim diyebiliriz. Ölçebileceğimiz ya da algılayabileceğimiz en küçük zaman aralığına da 'an' demek yaygın bir anlayış olsa gerek. Şimdi, görecelik, bizim ölçüt olarak aldığımız birşeyi yargılamamızı, temel bir nicelik olarak nitelendirmemizi engelliyor. Belki daha değişik aygıtlara, matematiklere ve felsefelere gereksinim duyuyoruz.

Tanım ve varsayımlarımız üzerine analitik kurgulamamızı yaptığımız bu evrende şimdi zamansal çözümleme yöntemlerimizi 'çok yüzeysel' olarak irdeleyelim.

Bir değişkenin (örneğin duvara doğru giden bir arabanın hızı) zamanagöredeğişimini incelemek istersek seçeceğimiz ölçüm cetveli bir kronometre olabilir. Yani saniyenin kesirlerini ölçebilirsek, bu kadar çözünürlükle hız ölçümü yapabiliriz. 1.2nci saniyede 60km/sa, 1.3ncü saniyede 59km/sa, 1.4ncü saniyede 55km/sa. gibi. Arabanın duvara vurduğu andaki hızını ölçeceğiz ve durduğunu gözlemleyeceğiz. Oysa araba arada ezilecek, boyu değişecek ve hızı, yani şu anda ilgimizi çeken değişken, dramatik

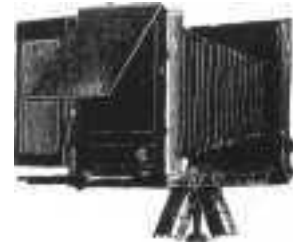
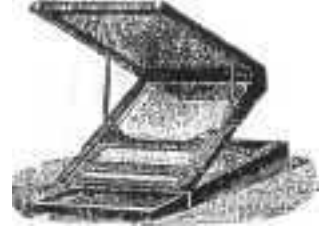
Bir de iki boyutlu değişkenlerin değişimlerinden söz edilebilir. En kolay kavranacak olanları, üç boyutlu cisimlerin iki boyutlu izdüşümleridir. Yani fotoğraflar.

değerler alacak; ve tüm bunlar küçücük 'anlarda gerçekleşecek(l).

İşte böyle bir deneyim ya da sorun, bize şu arayışı getiriyor: Bir cismin hızını (genel anlamda zamana bağlı herhangi bir değişkeni) ölçerken, zamansal ayrıntılara nasıl girebiliriz? Yani bir zaman mikroskopyu yapabilir miyiz? Teknolojik gelişmeler bu soruya olumlu yanıt getirebiliyor. Böylece bir değişkenin zaman içinde aldığı değerleri çok daha ayrıntıyla ölçmemiz olasıdır: Zaman yükselticileri / mikroskopları diyebiliriz bunlara. Bunlardan bir türü, hızla (yani elimizdeki aygıtların duyarlılığına göre) değişen değerleri kaydedip, yavaşça tekrar vererek ayrıntıları ölçmemizi sağlıyor. Bir diğeri ise her teknisyenin, her fen bilimcinin sürekli kullandığı 'osiloskop' denilen aygıttır. Aslında buna tam anlamıyla bir 'zaman mikroskop'u diyebiliriz. Bununla, elektriksel ölçümlere dönüştürülen değişkenler, zamanın küçük bir kesri çok ama çok genişletilerek incelenebilir. Yani saniyenin iki-üç milyarda birindeki değişken değerlerini bile bu 'mikroskop'larla ölçebiliriz.

Bir de iki boyutlu değişkenlerin değişimlerinden söz edilebilir. En kolay kavranacak olanları, üç boyutlu cisimlerin iki boyutlu izdüşümleridir. Yani fotoğraflar. Üç boyutlu cisimlerin zamansal değişimlerini ölçmenin / gözlemlemenin / saklamanın kolay ve gelişmiş yöntemleri vardır: Belli açılardan ve uzaklıklardan (küresel koordinat sisteminde, cismin iki boyutlu izdüşümünü bir görüntüleyici mercekle, fotokimyasal tepkimeler oluşturulan bir plakaya/katod ışınlarıyla taranan bir fosfor tabakasına / binlerce ışığa duyarlı diyottan oluşan örgüye vb. düşürerek.

İki boyutlu izdüşümlerin zamansal değişimleri

Güzellikler, görsel incelikler, heyecan veren uyumlar, devinimler yalnızca üç boyutlu doğal cisimlerin retinadaki izdüşümü ile doğmaz.

Beyinsel süreçler, gözde bilgi işleme ve ayrıştırma tüm görsel duyarlıklarımızın kaynağıdır. Görsel sanatlar iki boyutlu çeşitlemeler ve sıradan iki boyutlu izdüşümlerle bize bu duyumları sağlayamaz. Görsel sanat, iki boyutlu yapıtlarında insan algılaması ve bilgi değerlendirmesine yakın uyarılar içerdiği ölçüde başarılı sayılabilir. Kabaca; bir bahar günü mavi gökyüzünde süzülen beyaz bir martının iki boyutlu izdüşümü (ister Nikon'la, ister benim kalemimle çizilsin); deniz kıyısında onu izlemekle aynı duygulan asla veremez.

Önceki araba örneğine dönersek; arabanın iki boyutlu görüntülerini saniyenin onbinde birinde yapılan kayıtlarla, saniyede beşbin kere tekrarlırsak ve çarpışma boyunca bu kayıtları tutarsak, bu sürecin çok ayrıntılı bilgilerini saklamış oluruz. Daha sonra bu iki boyutlu görüntüleri saniyede beşbin kere yerine, saniyede beş kere olmak üzere izlersek, iki boyutlu bir zaman mikroskobu yapmış oluruz. Zaman bin kez genişlemiştir.

iki şekilde incelenebilir. Birincisinde, izdüşümün kaydedildiği yerde tutulma zamanını denetleyerek. Yani, mekanik / optik / elektriksel bir yolla zamanın bir kesrinde, kaydetme ortamına görüntü aktarılabilir. Böylece, saatler süren bir aktarımla gök cisimlerinin yörüngeleri çizilebilirken, saniyenin milyarda birindeki aktarımlarla bir ışık paketinin uzunluğu/şekli gözlenebilir. İkincisi ise birincisinden türetilir. Yani, belli zaman aralığındaki görüntü aktarımları ardışık olarak tekrarlanarak, daha uzun zaman dilimlerindeki değişimler izlenebilir. Önceki araba örneğine dönersek; arabanın iki boyutlu görüntülerini saniyenin onbinde birinde yapılan kayıtlarla, saniyede beşbin kere tekrarlırsak ve çarpışma boyunca bu kayıtları tutarsak, bu sürecin çok ayrıntılı bilgilerini saklamış oluruz. Daha sonra bu iki boyutlu görüntüleri saniyede beşbin kere yerine, saniyede beş kere olmak üzere izlersek, iki boyutlu bir zaman mikroskobu yapmış oluruz. Zaman bin kez genişlemiştir.

Ya zaman teleskobu? Evet, eğer bir bitkinin görüntüsünü saniyenin onbeşte biri süresince kaydedip, altı saatte bir- yedi ay boyunca bunu tekrarlar ve daha sonra saniyede yedi görüntü olmak üzere izlersek, zamanı 151000 kez daraltmış oluruz.

Üç boyutlu zamansal değişimleri irdelemek ancak daha çağdaş bilimsel tekniklerle mümkün olmuştur. En ilginç görüneni ise holografi ile üç

boyutlu görüntü kaydı yapıp, iki boyutta olduğu gibi bunu ardışık olarak tekrarlamaktır. Ama bunun ilginç uygulamalarından birisi çok hızlı kayıtlar yapılabilmesidir. O kadar hızlı ki, bir cisme çarpan ışık dalgalarının deformasyonunu izleyecek kadar zamanı genişletebilmektedir. Yani: ışık hızında hareket eden şeylerin zamansal değişimlerini ölçmemiz artık işten bile değildir. Kısaca / atlayarak / yüzeyden zamansal ölçümler, değişimlerin nicelendirilebilmesi tekniklerini gözden geçirdik. Bu tekniklerle yapılan kayıt ve ölçümler ancak bir gözlemci olduğunda anlam kazanacaktır. Gözlemcilerin sıradan olanı 'insan' olduğuna göre, o'nun ölçüm / algılama / değerlendirme aygıtları önem taşıyor. Yine konuyla ilişkili olarak en önemli veri toplama organı 'göz'dür demek doğrudur. Ancak, günümüz teknolojilerinden farklı olarak, bu organ, beyinsel işlevlerle birlikte, tümleşik olarak çok değişik işlemler yapabilir. Anlam yükleyebilir / seçici algılama yapabilir / kestirimler yapabilir / yanılabilir.

Görsel algılamanın hem tam anlamıyla bilinemeyen hem de çok geniş temellerini irdelemek yerine, yalnızca konumuza ilişkin birkaç özelliğine bakmak kabaca bir bilgi sağlayacaktır. Göz, retina adı verilen sinirsel ağ tabakaya düşen iki boyutlu görüntüyü işler. Bu izdüşüm iris in oluşturduğu açıklıktan göz merceği ile oluşturulur. Göz merceğininin değişebilir odak uzaklığı, değişik uzaklıklardaki cisimlerin retinada görüntü oluşturabilmesini sağlar. Retinada sinir uçlarının en yoğun olduğu bölge 'fovea' ise, görmede, en büyük keskinliği sağlar ve algılamanın temelini oluşturur. Yani, bir cisme dikkatle baktığımızda, o cismin iki boyutlu izdüşümü fovea çevresindedir denilebilir. Çeşitli göz hareketleri ile, saniyenin yüzde biri kadar zamanlarda değişik cisimlere ya da noktalara bakmamız mümkün olabilir. Zamansal olarak uyarıların ayrıştırılması, retinadaki fotokimyasal tepkimelerin sönüm zamanlarıyla orantılıdır. Yani retina üzerine düşürülen bir görüntü yok olduktan RKZ (retinada kalıcılık zamanı) kadar sonra görme bitmektedir. Bu etken RKZ retina düzeyinde oluşmaktadır. O halde, bir takım mekanik işlemlerle beyin daha ince zamansal ayrımları

cisimler ışık hızına yaklaştıklarında 'eşşek' kadar olarak kütleleri artar ve kuvantum mekaniğinden değil de 'görecelik kuramından' yakınırırlar. Örnek olarak, ışık hızının % 80'inde (240 bin km/sn) hızda uçan, 1/10 gram kütleli uç-uç böceği bir duvara çarptığında, 4 ton kütleli ve saatte 36 km hızla koşan bir filin çarpmasıyla aynı etkiyi yaratacaktır.

yakalayabilir.

Retinada kalıcılık zamanı ortalama 160 ms olarak ölçülebilir. Bu, saniyede 6 ya da daha az kez değişen şeylerin ayrıştırılabileceğini gösterir. Daha hızlı değişimler, bir süreklilik gösterecektir. Örneğin bir el feneri ile çember çevirecek olursanız, saniyede 6 kereden fazla yaptığınızda kesiksiz bir ışık çemberi görürsünüz. Ama bu, gözünüz hareketsiz bakıyorken geçerlidir. Çünkü göz, hızlı açısal hareketleri ile, saniye de yüzlerce kez oluşan değişimleri bile farkedebilecek duyarlıktadır.

Güzellikler, görsel incelikler, heyecan veren uyumlar, devinimler yalnızca üç boyutlu doğal cisimlerin retinadaki izdüşümü ile doğmaz. Beyinsel süreçler, gözde bilgi işleme ve ayrıştırma tüm görsel duyarlıklarımızın kaynağıdır. Görsel sanatlar iki boyutlu çeşitlemeler ve sıradan iki boyutlu izdüşümlerle bize bu duyuları sağlayamaz. Görsel sanat, iki boyutlu yapıtlarında insan algılaması ve bilgi değerlendirmesine yakın uyanlar içerdği ölçüde başarılı sayılabilir. Kabaca; bir bahar günü mavi gökyüzünde süzülen beyaz bir martının iki boyutlu izdüşümü (ister Nikon'la, ister benim kalemimle çizilsin); deniz kıyısında onu izlemekle aynı duyulan asla veremez.*

Bu yalnızca duygusal bir itiraz değil.

*Martıları izlerken algılama sorunlarını açıp dikkatimi çeken arkadaşım Dora Aksoy'u saygıyla anmak isterim.

Gözlemcilerin öznel bilgi değerleri ve algılama için seçtikleri kendi yolları. Yani fiziksel bir gerçek.

Bu genel kanının tersine cisimler ışık hızına yaklaştıklarında 'essek' kadar olarak kütleleri artar ve kuvantum mekaniğinden değil de 'görecelik kuramından' yakınırırlar. Örnek olarak, ışık hızının % 80'inde (240 bin km/sn) hızda uçan, 1/10 gram kütleli uç-uç böceği bir duvara çarptığında, 4 ton kütleli ve saatte 36 km hızla koşan bir filin çarpmasıyla aynı etkiyi yaratacaktır.

Ve bir kamera olsaydınız ne denli duyarsız olabileceğinizi düşünün bir kerecik: Bir cama yapışmış su damlasının, arkadaki perdeye, önündeki dünya parçasının iki boyutlu izdüşümünü aktarır gibi yaşayacaktınız. Ta ki duyarlı ve yaratıcı bir kameracı sizi sahiplenene kadar.

Kaynakça:

**Göz Küresi Hareketlerine ilişkin Batı Dinamik Parametreleri EOG Ölçümleri ile Araştırılması*
A.Kurt, S. Karamürsel
Ulusal Fizyoloji Kongresi

**Retina Üzerinde Görüntü Kalıcılığı ve Üst izleme Frekansının Sınanması*
S.Karamürsel A.Kurt
Ulusal Fizyoloji Kongresi, Kasım ' 92

**Recording of Light Wavefronts*
Nils Abramson
Lectures of Advanced Study Institute School of Quantum Electronics, Erice' Mayıs 92

**İzafiyet teorisi, Albert Einstein*

**The Feynman Lectures on Physics, Vol I*

HAYALET GEMİ

Aylık Dergi Sayı 9 Haziran 1993
15000 TL KDV Dahil

Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Yerelması İletişim Evi
adına
A.BaburAKYOL

Yazı Kurulu

Selçuk AKMAN Sedef ERKMAN
Murat GÜLSOY Nazlı ÖKTEN
Pınar TÜREN Halide VELİOĞLU

Katkıda Bulunanlar

Ferhat AKTAN Ferit AYDIN Coşan BORA
Aydın BULUT Murat ERKMAN
Ergun KOCABIYIK Güliz KUCUR
Adnan KURT Orhan SELİM
SadıkTÜRKSAVAŞ
Kaan YAZICIOĞLU

Kapak Tasarımı

Yalçın KARACA

Reklam ve Halkla İlişkiler Sorumlusu

Kaan YAZICIOĞLU

Dağıtım

YERELMASI İletişimevi

Reklam Koşulları Arka Kapak 4500000 TL
Kapak içi 3500000 TL (Renkli) 2750000 TL
(Siyah-Beyaz) iç Sayfalar 2500000 TL (Renkli)
1750000 TL (Siyah-Beyaz)
Abone Koşulları 150 000 TL (Yıllık) KDV
Dahildir.Hesap no. 4151-207 Babur Akyol T.C.
Ziraat Bankası Çemenzar Şubesi
Yazışma Adresi Hayalet Gemi
Yerelması iletişim Evi Bahariye cad. Hacı Şükrü

Tel 41 42 45 7 Faks 41 42 45 8

Eğer *Hayalet Gemi* ile
ilişki kurmak
istiyorsanız...

Herhangi bir evin loş
odalarından birinde
gözlerinizi kapatın.
Ve karanlıkta bir koltuğa
kendinizi bırakıp,
geçmişi ve geleceği
ve
en önemlisi bugünü
düşünüp sorular sorun.
Sonra
yaklaşmakta olan
Hayalet Gemi 'yi
düşleyin.

Ya da
bize yazın.

TÜRK YAZININDAN SEÇİLMİŞ

AŞK
ŞİİRLERİ

1900'LYEN
İNCİ ASENA

UMUT
ŞİİRLERİ

1900'LYEN
TURGAY FİŞEKÇİ

CEZAEVİ
ŞİİRLERİ

1900'LYEN
REFİK DURBAŞ

KISA
ÖYKÜLER

1900'LYEN
SEMİH GÜMÜŞ

AŞK
ÖYKÜLERİ

1900'LYEN
SEMİH GÜMÜŞ

ÇIKTI!

değerli kitaplar yayımlar.

Metis'ten Yeni Kitaplar

Marilyn French

KADINLARA KARŞI SAVAŞ

Çeviren: Beril Eyiiboğlu

Kadınlara Karşı Savaş, dünyanın her yerinde kadınlara uygulanan ekonomik, politik ve fiziksel baskıyı belgeleyen bir kitaptır. Kadınlara duyulan nefretin tekil tavırlardan kaynaklanmadığını, sistemli bir ayrımcılığın sonucunda ortaya çıktığını göstermeye yöneliktir. Evde, işte, sokakta, hastanelerde, dinsel ve hukuksal kurumlarda sürekli karşımıza çıkan, yüzleşmemiz gereken bir gerçektir kadınlara karşı savaş.

"Patriarkal kültürün tümünde, kadınlardan nefret geçer akçe sayılıyor; her erkeğin (ve pek çok kadının) cebindeki bozuk para misali, herhangi bir davranışın bedelini ödemek —haklı göstermek— için kolayca harcanıyor. Kadınlar, nasıl olurlarsa olsunlar suçlandıkları için ayrımcılığı kanıtlamak kolay değil. Bunu kanıtlayabilmek için sonuçlarını incelememiz gerekiyor."

- Marilyn French

"Yirmi beş yıllık bir feminizm sürecinden sonra kadınların hâlâ neden şikâyet ettiklerini sorarlara, bu kitabı okumalarını önerim. Kadınların ne istediklerini merak ediyorlarsa, cevabı bu kitapta veriliyor."

- Carolyn Heilbrun

Etienne Balibar
Immanuel Wallerstein

IRK ULUS SINIF Belirsiz Kimlikler

Çeviren: Nazlı Ökten

"Günümüz dünyasının çelişkisi şudur: İnsanların doğaları gereği kendilerini 'evlerinde', biz bize hissedecekleri bir ulus-devlet tahayyül etmek, sonra bu devleti içinde oturulamaz kılmak... Durmadan düşmanın 'içeride' olduğunu keşfederek, 'dış' düşmanlar karşısında birleşmiş bir cemaat oluşturmaya çalışmak... Böyle bir toplum siyasal olarak tam anlamıyla yabancılaşmış bir toplumdur." - Etienne Balibar

Bugün, Nazizm'in geri püskürtülmesinden 40 yıl, sömürgelerin kurtuluş mücadelelerinin büyük dalgasından 20 yıl sonra, ırkçılık nasıl oluyor da güçlenen bir olgu olarak hâlâ varlık sürdürüyor? Günümüz ırkçılığı gücünü nereden alıyor? Sınıf mücadeleleri geri çekilmiş görünürken, milliyetçiliğin butırmanışını nasıl açıklayabiliriz?

İrk, Ulus, Sınıfta Fransız filozof Etienne Balibar ve Amerikalı tarihçi ve sosyolog Immanuel Wallerstein, verimli bir tartışma içinde bu sorulara yanıt arıyorlar. Her ikisi de ırkçılığı, geçmiş toplumlardan bize miras kalan akıldışı bir kalıntı olarak değil, modern toplumun temel özellikleri olan ulusal devlet, işbölümü ve dünya ekonomisindeki uluslararası hiyerarşi ile yakından ilişkili, son derece çağdaş bir olgu olarak ele alıyorlar. Bir uluslar sistemi olan dünyamızın bugünkü krizi içinde, modern kapitalizmin ve liberal "evrenselciliğin" nasıl sürekli biçimde milliyetçiliği, ırkçılığı ve ayrımcılığı yarattığını anlamakta bu kitabın son derece yerinde ve zamanında yapılmış bir katkı olduğuna inanıyoruz.

Benedict Anderson

HAYALİ CEMAATLER Milliyetçiliğin Kökenleri ve Yayılması

Çeviren: İskender Savaşır

Bugün içinde yaşadığımız dünya bir uluslar sistemidir. Çok değil, yalnızca 150 yıl önce, bugün varolan ulusal devletlerin yansı bile henüz ortada yoktu. Son iki yüzyıldır milyonlarca insan, kendi uluslarına olan bağlılıkları nedeniyle başkalarına düşmanlık ve kin besledi, farklı ulustan insanları katletti. Bu bir yana, insanları bile ölüme gidecek kadar fedakâr kılan bu bağlılığı, bir ulusa ait olma duygusunu nasıl anlayabiliriz?

Benedict Anderson, milliyetçi siyasal hareketler üzerine yapılmış çoğu çalışmanın sormadığı bu soruya yanıt arıyor. Ulusların doğuşunu ve gelişimini, dinsel cemaatlerle, hanedanlıklarıyla çöküşüyle, kapitalizm ve yayıncılığın gelişmesi, resmi devlet dillerinin oluşumu ve "zaman" kavrayışımızın değişmesiyle ilişkilendiriyor. Ulusu, kan bağı ve din gibi eski tip cemaatlerin yerini alan hayal edilmiş bir topluluk olarak ele alan yazar, milliyetçiliğin, ilk kez Amerikalılar'da ortaya çıktıktan sonra, önce Avrupa'daki halk hareketleri, sonra emperyalist güçler ve nihayet Üçüncü Dünya'nın anti-emperyalist mücadelenin tarafından kopyalanıp çoğaltılabilir bir model oluşturduğunu savunuyor.

İnsanlığı ve coğrafyayı ulusal sınırlarla bölerek, herbiri kendinin "en eski ve en köklü olduğunu" iddia eden ve sürekli "dış düşmanlara" karşı bir "biz" kimliğiyle kendilerini meşrulaştıran ulus-devletlerden kurtulmak mümkün mü? Anderson, ulus ve milliyetçilik üzerine, resmi-tarihten gelen önyargılarımızı ve inançlarımızı sarsacak ve yeniden düşünmemizi sağlayacak tezleriyle, ilgiyle okunacak bir tarih sunuyor bize...

Metis Yayınları

Başmusaahip Sokak 3/2, Cağaloğlu / İstanbul